

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' ראה • יג - כג אב

תשפ"ג • שנה כ"ג • גליון מא (תתשצ"ג)

תוכן ה'פלפול' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט דליל שב"ק פר' עקב העעל"ט בקיסריה

אדם וכו' שמלאך המות נברא ביום א', ובמדרש תנחומא (שמות ס"ז) עד שלא באו לעולם המות מתוקן היה שיבא לעולם שנאמר וחשך על פני תהום זה מלאך המות שמחשיך פני הבריות וכו' עי"ש, וא"כ אם בראשית היצירה כבר נקצבו שנות האדם בעוה"ז, א"כ לא היא שכבתה נרו של עולם.

וי"ל דבזה פליגי בגמ' שבת (דף נ"ה ע"ב) במה שנחלקו הדיעות אי יש מיתה בלא חטא או אין מיתה בלא חטא, יעו"ש, וכתבו המפ"ד דלמ"ד אין מיתה בלא חטא היינו שע"י חטאו של אדה"ר בעצה"ד נקנס על כל יצורי תבל שאם יחטאו ימותו, כי לולי חטאו גם אילו היו חוטאים לא היו נענשים במיתה, ובגין חטאו נקנסה מיתה לעולם בעבור חטאות האדם, עי' במהר"ל (בחידושי אנדה שם ד"ה מקרה) ובחת"ס (דף נ"ה ע"א בתוד"ה אין מיתה), יעו"ש, ולפ"ז י"ל דמ"ד דיש מיתה בלא חטא, ס"ל דגם לולי חטאו של אדה"ר נקנסה מיתה על כל באי עולם, כי כן היה הגזירה מיום הראשון כדברי המדרש תנחומא הנ"ל.

וכבר אמרתי במק"א ושוב מצאתי כע"ז בספרי דרוש, דדב"ז אם יש מיתה בלא חטא, תליא בהא דפליגי ב"ש וב"ה בעירובין (דף י"ג ע"ב) אי נוח לו לאדם שלא נברא משנברא או נוח לו לאדם שנברא,

במדרש פליאה (מדרש אבכיר מובא בעיון יעקב יומא דף ע"ד ע"ב) עה"פ ויענך וירעיבך ויאכילך את המן וגו', מכאן רמז להדלקת נרות בשבת, ותמוה (וראה במשען המים, וכסף נבחר, וספה"ק אוהב ישראל בפרשתן מש"כ בזה). ובס' אשל אברהם (הנדמ"ה, להגאון מוהר"א ברודא) הביא הגירסא מכאן שנשים מדליקות נרות בשבת, ותמוה

ואפ"ל בדרך דרוש בכמה אנפין, וזה יצא ראשונה, בהקדם מה דא' במדרש תנחומא (ריש פר' נח) ומה ראו נשים להצטוות על שלש מצוות האלו, אמר הקב"ה אדה"ר תחלת בריותי היה ונצטווה על עץ הדעת, וכתוב בחוה ותרא האשה וגו' ותתן גם לאישה ויאכל, וגרמה לו מיתה ושפכה את דמו וכו', היא כבתה נרו של אדם דכתיב נר אלקים נשמת אדם לפיכך תשמור הדלקת הנר.

והנה דברי המדרש תנחומא היא כבתה נרו של אדם דכתיב נר אלקים נשמת אדם לפיכך תשמור הדלקת הנר, יצדקו רק אי נימא דלולי החטא היה האדם חי לעולם וענין המיתה נתהוו בגין חטא עצה"ד, אולם יש בכך מדרשים חלוקים, דבכמה דוכתי מבואר שתיכף מתחילת יצירת האדם נגזר עליו שלא יחיה לעולם, כדאי' במדרש תנחומא (וישב ס"ד) א"ר יהושע בן קרחה נורא עלילה על בני

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

אשי אמר רב ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה שבמיניית וכו', ואמר רבא בשמתא מאן דאית ביה ובשמתא מאן דלית ביה, רב נחמן ב"ר יצחק אמר לא מינה ולא מקצתיה מי זומר דכתיב ביה תועבת ה' כל גבה לב. דהנה כלפי קוב"ה שאין קץ וחקר לגדולתו, בוודאי לא יתכן כלל לשער בו ענוה במידת שמינית שבשמינית, שהרי גדול ה' ומהולל ללא קץ וגבול כלל, ורק באדם שהוא מוגבל ומעלתו במידה וקצבה אפשר לחשב שמינית שבשמינית לפי ערך מעלתו, משא"כ כלפי האין סוף ב"ה דלא שייך בו גבול ותכלית ממילא דלא יצויר כלל ענין שמינית שבשמינית, וא"כ רק אי נימא כרב נחמן ב"ר יצחק דלא מינה ולא מקצתיה כי אין שיעור למדת הענוה הרצויה, ואפי' מאחד שבשמונה שבשמינית צריך להימנע, יל"פ דלכן נאמר נעשה אדם להורות ענוה והיינו דאין שיעור כלל למדת הענוה, ממילא דגם אצל הקב"ה ית' שייך בחי' הענוה.

אבל אי נימא דצריך שיהא בו אחד משמונה שבשמינית, לא שייך ללמוד מדת הענוה מן הנהגת קוב"ה א"ל רם ונשא, שהרי בב"ד צריך שיהא בו קצת גאות משמונה שבשמינית, ועכצ"ל דמ"ד דס"ל דבהכרח שיהא באדם קצת קצת גאות, ס"ל דמ"ש נעשה אדם היינו משום דאין הקב"ה מזכיר שמו על הרעה, ובריאת האדם רעה לו, דנוח לו לאדם שלא נברא, ודו"ק.

וימתק עפי"ז הא דאי' בסוטה שם וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער שנא' הקיצו ורגנו שכני עפר שכבי בעפר לא נאמר אלא שכני עפר מי שנעשה שכן לעפר בחייו, ולכאו' מפני מה עווננו כ"כ שלא יחיה בתחית המתים, ולהג"ל י"ל דמי שיש לו גסות הרוח, ס"ל דמה שנא' נעשה אדם אינו להורות ענוה, אלא משום דנוח לו שלא נברא וכו', לכך מדווייל ידיה משתלם לו דעדיף שלא יקום לתחיה דהרי נוח שלא נברא.

דהנה אם נוח לאדם שנברא משלא נברא צריך טעם מדוע בא המיתה, הרי אם ניתנו לו החיים לאדם במתנה, האיך ניטל טובה זו הימנו, הלא אחז"ל (תענית דף כ"ה ע"א) בנש שנעשה לר' חנינא בן דוסא, שבתחילה נתנו לו משמים רגל של זהב משולחננו, ואח"כ נעשה לו נס והחזירו לשמים, תנא גדול היה נס אחרון יותר מן הראשון דגמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקלי, ועכצ"ל דסיבת המיתה הוא עונש על החטא, והיינו דאין מיתה בלא חטא, אבל אי נוח לו לאדם שלא נברא משנברא ובעל כרחו הוא חי, וכל לידת האדם אינו טובה עבורו, י"ל דמה שמת האדם הוא משום דעצם מציאות החיים בעוה"ז הוא גריעותא וחסרון, וטוב לו לאדם להפרד מעולם השפל, והמיתה אינו מכת חטאת האדם, וכמ"ד דיש מיתה בלא חטא, ודו"ק.

והנה המפו' כתבו לפרש מה שנא' בפר' בראשית עה"פ (א, כו) ויאמר אלוקים נעשה אדם וגו', דמשו"ה נאמר נעשה אדם ולא אעשה אדם, משום דנוח לו לאדם שלא נברא משנברא, ואמרו במדרש (ב"ר ג, ה) ויקרא אלוקים לאור יום א"ר אלעזר לעולם אין הקב"ה מיחד שמו על הרעה אלא על הטובה ויקרא אלוקים לאור יום ולחושך קרא אלוקים לילה אין כתיב כאן אלא ולחושך קרא לילה (ועיין מד"ת פר' תזריע סי' ט'), על כן לא נאמר אעשה אדם כדי שלא יתייחס שמו ית' לבריאת האדם, אלא נקט בלשון נעשה אדם, הרי מוכח מזה דנוח לו לאדם שלא נברא.

ואולם ברש"י שם פירש דמ"ש נעשה אדם, היינו דאע"פ שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום למינים לרדות, לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומידת ענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן יעו"ש, וא"כ לא מוכח מהכא דנוח לו שלא נברא. והנך ב' פירושים בקרא נעשה אדם, י"ל דתליא בהא דפליגי בגמ' סוטה (דף ה' ע"א) א"ר חייא בר

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

בשלח (שמו"ר פכ"ה ס"ה) אתה מוצא כל מה שעשה אברהם אבינו למלאכי השרת בעצמו עשה הקב"ה לבניו במדבר וכו', אמר ואקחה פת לחם והקב"ה אמר הנני ממטיר לכם לחם, וכיוצ"ב אי' בגמ' ב"מ (דף פ"ו ע"ב) עי"ש, ואם היה ח"ו איזה פגם בכך בהנהגת אברהם אבינו במה שהניח כבוד המקום ופנה אל האורחים לא היה מקבלים שחר על כך, ואמנם נודע מה שמקשין העולם דאכתי אברהם עצמו ממי למד להניח כבוד המקום ולעסוק בהכנסת אורחים.

וי"ל דאברהם אבינו למד כן ממה שנא' ויאמר אלוקים נעשה אדם וגו', דבא ללמד לאחוז במדת הענוה כמו שהשי"ת בגודל ענותנותו נמלך עם מלאכי השרת, ומזה ידע שרצונו של מקום הוא להחמיר יותר בכבודן של אורחים, והוא כעין דאי' במדרש (ב"ר פל"ט, י"ב) דהחמיר הקב"ה בכבודו של צדיק יותר מבכבודו וכו', ומכך למד כי חשוב אצל הקב"ה יותר הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה, כי בכל מקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. ולכן מייתי עלה בגמ' בא וראה שלא כמידת הקב"ה מידת בשר ודם מידת בו"ד אין קטן יכול לומר לגדול המתן עד שאבוא, אבל הקב"ה אינו כן וכו', להורות דמה"ט ידע אברהם אבינו שכך רצונו של מקום כי כך הוא מידתו ית"ש.

ולפי"ז צ"ל דאמוראי נינהו אליבא דרב, דהרי רב בסוטה שם ס"ל דבעינן אחד משמונה בשמינית, והכא קאמר דגדולה הכנסת אורחים וכו', והוא מטעם שיש לנהוג בענוה יתירה לגמרי כנ"ל, אלא דהכא רב יהודה אמר רב אמרה, והתם ר' חייא בר אשי בשם רב אמרה. ויש לפלפל בזה, דהנה בגמ' שבועות (דף ל"ה ע"ב) מוקי מילתא דרב תליא בפלוגתא דתנאי אי ויאמר אדוני אל נא תעבור הוא שם קודש או חול, ובתוס' כאן כתבו כ"ז מדיליה, ונתקשו המפול' הא גמ' ערוכה הוא ומה חידשו התוס', וי"ל דהוקשה לתוס' דלפי האמור א"כ רב סתר משנתו, לכך כתבו דהך מילתא תליא בפלוגתא דתנאי, ורב קאמר כאן רק אליבא דחד תנא, ודו"ק.

עפ"י הדברים האלה יבואר דב"ש וב"ה אזלי לשיטתייהו, דבגמ' עירובין שם מפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן מפני שנוחין ועלובין היו וכו', ויל"ב אטו מי חשידי אבות העולם ב"ש ברמות רוחא ח"ו, אלא דב"ש סברי דבעינן עכ"פ אחד משמונה שבשמינית, ואילו ב"ה קסברי דלא מיניה ולא מקצתיה, ועז"א דב"ה ענוותנין היו היינו שנמנעו מלהתגאות אפי' בשיעור שמינית שבשמינית, וש"ה שכ"ה בספה"ק ערבי נחל (פר' שלח דרוש ג') דבתו"ד וז"ל, והנה ב"ש וב"ה באמת כפי הנראה היו מחולקים בזה כדמצינו מחלוקת בש"ס חד אמר תלמיד חכם צריך לו קצת גאווה מעט מזעיר ומעטרא ליה כסאסאה לשבלתא, וחד אמר לא מינה ולא מקצתה, והכי נמי ב"ה היו ענוים עד תכלית הענוה, וב"ש נהגו קצת סלסול בעצמם כדיעה הב', עי"ש.

והיינו דב"ה סברי דמה שנאמר נעשה אדם הוא כדי להורות ענוה, ומוכח דראוי להימנע אפי' משמינית שבשמינית, מה"ט נהגו בענוה יתירה להקפיד גם על שמינית שבשמינית, ולכן לדעתם שפיר נוח לאדם שנברא משלא נברא, אבל ב"ש מידה אחרת היתה להם וסברי דצריך שמינית שבשמינית כדי לקיים ויגבה לבו בדרכי ה', והא דכתיב נעשה אדם הוא כדי שלא יתייחד שמו על בריאת האדם דנוח לו לאדם שלא נברא, ולכן בגמ' עירובין שם הסמיכו הני מאמרים אהדדי דאחר שאמרו מפני מה זכו ב"ה הביא הגמ' פלוגתת ב"ש וב"ה הנ"ל (ועיין בשפ"ח חו"פ לירח האיתנים דרוש ק"ז אות ג' ובדרוש פ' שם), ודו"ק.

והנה בגמ' שבת (דף קכ"ז ע"א) א"ר יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה שנא' (בראשית יח, ג) אל נא תעבור מעל עבדך וגו', ומדחזינן שלמדו ממעשיו ש"מ שכדין וכהלכה נהג אברהם אבינו ולכן מורין כן, וכן מוכח ממה שאמרו במדרש פר' וירא (ב"ר פמ"ח ס"י), אמר הקב"ה לאברהם וכו', אתה אמרת ואקחה פת לחם חייד שאני פורע לבניך וכו' ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, וכ"ה במדרש פר'

והנה לכאו' יל"ב, דהיאך הדלקת הנר דהוי מדרבנן מעכב את קידוש היום דחיובא מה"ת, וצ"ל דכיון דהדלקת הנר הו"ל משום עונג שבת, וכמש"כ הרמב"ם (ריש פ"ה משבת) דבכלל עונג הוי גם הדלקת הנר, על כן הוי כדאורייתא, וי"ל דילפינן לה מזכור את יום השבת לקדשו, עפימ"ש הרמב"ן (פר' אמור כג, ב) דילפינן מינה לקדש אותו בתפלה והלל לא'ל, ובכסות נקיה ולעשות אותו יום משתה כמ"ש בקבלה (נחמיה ה, י) לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם עי"ש, ולכן כיון דדרשו (פסחים דף ק"ו ע"א) זכור את יום השבת זכרהו על היין, והיינו לזכור את יום השבת לקדשו מתוך שתי' יין ועונג שבת, לכך מה"ט נמי אין קידוש רק במקום סעודה ורק במקום נרות דייקא, כי גם הנרות הוא בכלל עונג שבת וצריך לזכור קידוש היום בשעת עונג שבת.

וראה עוד אריכות דברים בענין זה בשו"ת דברי יציב (או"ח סי' קי"ט וק"כ). ושם בתו"ד ביאר בזה דברי המרדכי בשבת (פ"ב סי' רצ"ד בהג"ה), דרבינו משולם לא היה מברך על הדלקת הנר, משום דאמרינן בפרק התכלת כל מצוה שאין עשייתה גמר מלאכת מצוה אין מברכין עליה, ונר שבת אין גמר עשייתה אלא בשעת אכילה כדאמרינן בערבי פסחים, ור"י אומר שיש לברך ולא קשה מהתכלת דגמר מצוותה היא שרואין בה לשמש בבית ולישא הכלים על השולחן, עכ"ל, ויל"פ בסברת רבינו משולם, דכיון שעיקר ההדלקת הוא כדי שיאכל סעודת שבת במקום אורה, על כן ס"ל שבשעת ההדלקה אינו מקיים המצוה אלא כשסועד לאור הנר שזהו הוא תכלית המצוה וההדלקה הוי רק כמו הכשר מצוה לצורך הסעודה כדי לקיים בה עונג שבת, עי"ש.

עכ"פ מבואר דאין לקדש אלא כשיש נרות שבת, אלא דפליגי אם מעכב אף בדיעבד, אבל לכו"ע לכתחילה צריך שיהיו נרות בעת הקידוש, נמצא דהדלקת נר שבת הוא כחלק ממצות קידוש היום, ולכן כיון דנשים חייבות בקידוש היום דבר תורה, והרי אין קידוש אלא במקום נרות, ממילא דהנשים יש להן

מעטה יבואר דברי המדרש, דכיון דאמר הכתוב ויענך וירעיבך ויאכילך את המן, דזכו למן בזכות אברהם אבינו שהאכיל למלאכים, דמה שעזב את הקב"ה ונתעסק באורחים לא נחשב כלל לזלזול כלפי מעלה ח"ו, כי ידע דאדרבא זהו רצונו של מקום מגודל ענותנותו ית"ש, וכדמוכח ממה שנא' נעשה אדם היינו להורות ענוה שנמלך הקב"ה במלאכים, דלא אמרינן דמה שנא' נעשה אדם היינו כי לא רצה הקב"ה להזכיר שמו על הבריאה כיון שאינו נוח לו, דשפיר נוח לו לאדם שנברא משלא נברא, ומינה דמה שנגזר מיתה הוא רק בגין החטא, נמצא דחווה היא שגרמה המיתה לאדה"ר, ולכן היא שכבתה נרו של עולם צריכה לתקן זאת ע"י הדלקת הנר, לכך רמזו להדלקת נרות בשבת והוא על הנשים דייקא, ודו"ק.

*

ועד"ז י"ל עוד באו"א, בהקדם מה שהבאנו במק"א מ"ש כ"ק אאמו"ר וצללה"ה (בדרוש לפרשתן) ליתן טעם למה תיקנו חובת הדלקת נר שבת על הנשים, הרי הוא מצוה התלויה בזמן ולא ראוי להטיל חיובה על הנשים שהן פטורות מכל מ"ע שהז"ג, וי"ל עפ"י מ"ש הרא"ש (בפרק ערבי פסחים סי' ה') בהא דאמרינן בגמ' (פסחים דף ק"א ע"א) ואף רבה סבר אין קידוש אלא במקום סעודה, דאמר אביי כי הוינא בי מר כי הוה מקדש אמר לן טעימו מידי, דילמא אדאוליתו לאושפיזא מתעקרא לכו שרגא ולא מקדש לכו בבית אכילה, ובקידושא דהכא לא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה, וכתב ע"ז הרא"ש יש רוצים להביא ראיה מכאן שאין מקדשין אלא לאור הנר, ומפרשים מתעקרא לכו שרגא ולא תוכלו לקדש בלא נר, וליתא, דה"ק להו ולא תאכלו בלא נר, אבל אם היו רוצים לאכול בלא נר היו יכולים לקדש עכ"ל, ואמנם במרדכי (שם דף ל"ה ע"א) כתב דמכאן דאין לקדש בלא נר עי"ש, ובשו"ע או"ח (סי' רע"ג ס"ז) הביא ב' הדעות די"א שאין מקדשין אלא לאור הנר, וי"א שאין הקידוש תלוי בנר וכו'.

במה שהקשו התוס' שם ד"ה מעילה, דאדרבה משבועת העדות והפקדון אית לן למילף דלחומרא מקשינן, והקשה המג"ש דאדרבה מספיקא לא אמרינן ליה קום ואייתי חולין לעזרה עיי"ש, אלמא דנקט דהא דלחומרא מקשינן הוא מספק, ואמנם בתוס' בב"ק דף ג' ע"א ד"ה דומיא דרגל, לא משמע הכי, שכתבו דהא דמקשינן לחומרא מדה הוא בתורה לא שנא באיסורא ולא שנא בממונא עיי"ש, ועיין בגניזי יוסף על הפרמ"ג שם, ובאתון דאורייתא כלל י"ח, וראה עוד בספר לשד השמן סי' ז).

עפי"ז מבואר היטב פלוג' אביי ורבא, דהנה נודע מש"כ השב שמעתתא (שמעתא א', פ"ד) דאביי ורבא בחולין (דף ט' ע"א) פליגי בהך מילתא אי ספיקא דאו' מה"ת לקולא או לחומ', דאביי ס"ל דכל חומרת הספיקות הוא מדבריהם ומש"ה הוכיח התם דחמירא סכנתא מאיסורא, מהא דספק טומ' ברה"ר ספיקו טהור, משום דספיקא מותר מה"ת ולא חיישינן שמא יעבור דגם אם יעבור אינו אסור מה"ת, משא"כ בסכנתא דספיקו להחמיר דהרי אם יעבור יסתכן, ומינה דחמירא סכנתא מאיסורא, ורבא דחי לה דהתם הלכתא גמירי, דס"ל דבעלמא נמי בכל ספק מה"ת אזלינן לחומרא, וספק טומאה ברה"ר גזיה"כ דטהור כדילפינן לה מסוטה, וא"כ ליכא הוכחה להא דסכנתא חמירא מאיסורא עיי"ש באריכות.

לכן אביי לשיטתו דס"ל דכל חומרת הספיקות הוא מדבריהם, לית ליה דרשה דכל שישנו בשמירה וכו' לחייב נשים בקידוש היום דאדרבה י"ל כל שאינו בזכירה אינו בשמירה, כקושי' התוס', דאין לומר דמה"ת לחומרא מקשינן דהרי ספד"א מה"ת לקולא, ולכן מתרין דהוי רק חיובא מדרבנן, משא"כ רבא דס"ל דספד"א מה"ת לחומרא וא"כ שפיר לחומרא מקשינן דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה וכו', עכתו"ד ודפח"ח, (וכ"כ בפרדס יוסף פר' יתרו).

נודע מה דהקשו הראשונים (עיין ר"ן ספ"ק דקידושין ט"ז ע"ב מדפי הרי"ף) על הרמב"ם דס"ל דספד"א לקולא א"כ אמאי חייבה התורה אשם תלוי על הספק, ותי' המהרי"ט (יו"ד סי' א') דהרמב"ם לשיטתו דפסק כמ"ד חתיכה אחת

שייכות להדלקת הנר שהרי הם מחוייבות בקידוש היום דבר תורה באשר לכך מובן דהטילו חובת ההדלקה על הנשים אע"ג דהו"ל מעשהו"ג, עכתו"ד. ואמרתי מכבר להוסיף בזה מילתא בטעמא, דלכן תיקנו שיהא הדלקת הנר דייקא על הנשים, כדי להורות דחייבות בקידוש היום מה"ת, ולא יטעו לומר דפטורות משום דהוי מ"ע שהזמן גרמא, לכן חייבום חז"ל מקמי שבתא להדליק הנר שהוא חלק ממצות קידוש היום וכאמור, כדי שמוזה יכירו וידעו שחייבות בקידוש היום, (ויל"פ בזה אמרינו בפיוט בהושענא (אום נצורה) ציווי הדלקת נר מדלקת בשבת, רצ"ל דייקא האשה היא המדלקת ועליה רמיא המצוה, וזאת כיון שקידוש היום מקדשת בשבת, דכיון שמחוייבת בקידוש היום מה"ת וכאמור), ודו"ק.

והנה בגמ' ברכות (דף כ' ע"ב) אמר רב אדא בר אהבה נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה, אמאי מ"ע שהז"ג הוא וכל מ"ע שהז"ג נשים פטורות, אמר אביי מדרבנן, א"ל רבא והא דבר תורה קאמר, ועוד כל מצות עשה נחייבינהו, אלא אמר רבא אמר קרא זכור ושמור כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה, ע"כ, ולכאורה צ"ל ב"ב במאי נחלקו אביי ורבא ולמה מיאן אביי לדרוש הא דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה וכו'.

ובשו"ת נטע שעשועים (להגר"ג שליסל, סי' כ"ה אות ה') ביאר בזה בטו"ט, ותו"ד והנה התוס' בשבועות (דף כ' ע"ב ד"ה כל) הקשו דנימא איפכא כל שישנו בזכירה ישנו בשמירה והני נשי הואיל וליתנהו בזכירה דהוי מצות עשה שהז"ג ליתנהו בשמירה ותירצו דלקולא ולחומרא לחומרא מקשינן, וכתב הפמ"ג (פתיחה כוללת ח"א אות י') דהא דקי"ל דלחומרא מקשינן היינו משום דספד"א מה"ת לחומרא ומספק נקיש לחומרא ולא לקולא, (וקדמו בזה בבאר יעקב על השו"ע חידושי כללות כלל מ"ה, שכתב דלפימ"ש הריטב"א דלענין קרבן לא אמרינן דלקולא ולחומרא לחומרא מקשינן משום דשמא יביא חולין לעזרה, ומשמע דהא דלחומרא מקשינן הו"ל משום ספיקא עיי"ש, וכעיי"ז במגניני שלמה פסחים דף ל"ב ע"ב ד"ה ועוד,

משתי חתיכות (כריתות דף י"ז ע"ב) דהו"ל איקבע איסורא (כמ"ש בהל' שנגות פ"ח ה"ב עי"ש), לכך הגם דכל הספיקות מה"ת לקולא מ"מ היכי דאיקבע איסורא מחמרינן, ובכריתות (שם) מבואר דהך אם בעינן חתיכה אחת או שני חתיכות תליא בכך אי יאלמ"ס ומצות כתיב דמשמע חתיכה אחת, או דיש אם למקרא ומצוות קרינן דמשמע תרי.

והנה כ"ק אדרמו"ר זצללה"ה (שפ"ה חו"פ לפסח דרוש צ"ג אות ח') ביאר דדב"ז אי צריך קצת גאות אחד משמונה שבשמינית או דלא מיניה ולא מקצתיה, תליא אי יש אם למקרא או למסורת, דהנה בגמ' סוטה שם, אמר רבי יוחנן בטעם שנקרא שמו אד"ם, שהוא נוט' אפר דם מרה, בש"ר בושה סרוחה רמה, איכא דאמרי ש'אול דכתיב בשין עי"ש. ויש לבאר מאי נפקא מינה מפלוגתייהו, וי"ל עפ"מש"כ רש"י שם שהכוונה ברמז זה לומר שכולו הבל לכך אל יתגאה (ועיין מהרש"א), על זה דרשו האיכא דאמרי דהוא רמז על שאול ללמד על חומרת הגאווה דבכך שאול פתוחה לפניו, כמ"ש (ישעיה יד, יא) הורד שאול גאונך, לפי שכל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד ע"ז וכו' (שם, דף ד' ע"ב), לכך כיון דחמירא כולי האי אמרינן דלא מיניה ולא מקצתיה, אבל רבי יוחנן דאמר בשר בושה סרוחה רמה, ס"ל דאינו חמור כ"כ, ות"ח צריך שיהא בו אחד משמינית שבשמינית.

והגרי"ע בבית האוצר (מערכת אם למסורה אות ו'), פי' דפליגי בכך, דרבי יוחנן אזיל בתר המקרא, ולכן כיון דהברת תיבת בשר הוא כאילו היה סמך לכך דרש ס'רוחה, והאיכא דאמרי אזיל בתר המסורת לכן כיון דכתיב בשין דריש ש'אול עי"ש. נמצא לפי"ז דדב"ז אי רשאי גאווה בשיעור שמינית שבשמינית תליא בכך דאי יש אם למקרא צריך קצת גאות ושיעור אחד משמונה שבשמינית, אבל אי יש אם למסורת גם קצת גאות אסורה דלא מיניה ולא מקצתיה, עי"ש בשפ"ח.

עפי"ז יבואר עוד דברי הגמ' בעירובין דלכך זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן מפני שנחין ועלובין היו

וכו', ולהאמור א"ש דב"ש וב"ה אזלי למעמייהו, דבסנהדרין (דף ד' ע"א) דבית שמאי ס"ל דיאלמ"ק מהא דדרשי קרנות קרנות קרנות הרי כאן שש ארבע למצוה ושתיים לעכב, ובית הלל ס"ל דיאלמ"ס ודרשי קרנות קרנת קרנת הרי כאן ארבע שלש למצוה ואחת לעכב, עי"ש, לכך ב"ש דס"ל דיאלמ"ק דרשי בש"ר בושה סרוחה רמה, ומינה דמקצת גיאות שפיר דמי, אבל ב"ה דדרשי המסורת ס"ל דבש"ר קאי על שאול ומינה דלא מיניה ולא מקצתיה, ודו"ק.

עוד נקדים מ"ד בטור (או"ח סי' רס"ג) דיש שמכוונים לעשות שתי פתילות אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, ובמהרש"א (ח"א שבת דף ל"ג ע"ב) העיר ע"ז דהרי זכור ושמור בדיבור נאמרו, וא"כ סגי בפתילה אחת עי"ש. אכן במג"א (שם סק"א) הביא בשם הב"ח דלכך נהגו לעשות נרות כרוכים (קלועים) לרמז דזכור ושמור בדבור אחד נאמרו, עי"ש. ואפ"ל דהרמז בזה דמקשינן זכור לשמור לומר דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה.

מעתה יבואר דברי המדרש דכיון דאמר ויענך וידעיבך ויאכילך את המן, והיינו דזכו למן בזכות אברהם אבינו שהאכיל למלאכים, דמה שעזב את הקב"ה לא נחשב כלל לזלזול כלפי מעלה ח"ו, דזהו רצונו ית"ש מגודל ענותנותו ית"ש, ושמעינן דראוי להיות בבחי' ענוה שלא להתגאות אפי' אחד משמונה שבשמינית, ואשר לכך נקרא אד"ם בושה שאול רימה דהמתגאה סופו לירד לשאול, דלא אמרינן דהשין רומז על סרוחה כיון דיש אם למסורה, מעתה דיש אם למסורה א"כ ספיד"א מה"ת לחומרא, ולכן לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן, ומינה דנשים חייבות בקידוש היום דבר תורה דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה, והיינו מעמא דתיקנו שנשים המה ידליקו נרות שבת להורות דחייבות בקידוש היום מה"ת כי הנרות הם חלק ממצות קידוש היום וכאמור, לכך מכאן שהנשים מחויבות בהדלקת הנר, ודו"ק.

וי"ל עוד דו"ש שנשים מדליקות נרות בשבת,

רצ"ל דמדליקות שתי נרות כנגד זכור ושמור דמקשינן להו זכור ושמור לחומרא, דכיון דספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא, ודו"ק.

*

ועד"ז י"ל עוד באו"א, בהקדם דנודע מש"כ הנימוק"י (ב"ק דף י' ע"א מדפי הרי"ף) שהקשה לר' יוחנן דאמר דאשו משום חציו דהיינו דמה שחייבה התורה על נוקי אש אע"פ שלא הדליק בידיו אלא יצאה אש משדהו וביער בשדה אחר משום דהוי כאילו ירה בחץ דנחשב כאילו בידיו הבעירו, א"כ היכי שרינן להדליק את הנר עם חשיכה והדלקתה הולכת ונגמרת בשבת הרי הו"ל כאילו הבעירה הוא עצמו בשבת, וכ"ש הוא דאילו הכא לא נתכוון להבעיר גדיש חבירו כלל והכא עיקר כוונתו שתדלוק בשבת וכו'. כד נעיין במילתא לא קשיא לן שהרי חיובו משום חציו כזורק החץ שבשעה שיצא החץ מתחת ידו באותה שעה נעשה הכל, ולא חשבינן ליה מעשה דמכאן ולהבא דאי חשבינן ליה הו"ל למפמריה דאנום הוא שאין בידו להחזירה וכו' וכן הדין לענין שבת דכי אתחיל מער"ש אתחיל וכמאן דאגמריה בידים בההוא עידנא דלית ביה איסור עכ"ד.

ובבית האוצר (כלל רי"ד) כתב עפ"י הנימוק"י הללו דר' יוחנן ור"ל דפליגי בב"ק (דף כ"ב ע"א) אי אשו משום חציו או משום ממונו, למעמיהו אזלי, במה דפליגי בחצי שיעור אם אסור מה"ת, דהנה לכאורה קשה למה לי קרא (שבת דף כ"ד ע"ב) בשריפת קדשים שאינו דוחה יו"ט ופרש"י שם דהו"א דעשה דשריפת קדשים דוחה ל"ת דלא תעשה כל מלאכה, תיפק"ל דבלא"ה לא שייך בה עדל"ת דהרי לא הוי בעידנא, דבמשהו הראשון שמבעיר עובר על איסור הבערה ואילו מצוות שריפ"ק אינה מתקיימת רק בשעה שנשרף כזית, (כדמוכח בפסחים דף מ"ט ע"א), ואמנם אם חצ"ש מותר מה"ת י"ל דצריך קרא בגווי דאיכא נותר בכזית מצומצם, ואז מיד כששורף משהו קיים המצוה כיון שתיכף כשנשרף קצת שוב לא נשאר שיעור של איסור תורה, נמצא דבכה"ג שפיר מקרי בעידנא והו"א דעדל"ת ואיצטריך קרא דאין שורפין קדשים ביו"ט.

אמנם הך מילתא א"ש אליבא דר"ל דחצ"ש מותר מה"ת, אבל לר"י דחצ"ש אסור מה"ת דהק"ל מדוע איצטריך קרא דשריפ"ק אינו דוחה יו"ט, לכך הוצרך ר"י לסבור דאשו משום חציו וכסברת הנמוק"י דהו"ל כנעשה מיד כל ההבערה וכאילו הכל נשרף ברגע הראשון, וא"כ גם לענין שריפ"ק אמרינן דכל מה שעתידי להישרף נחשב כאילו נשרף מיד בהתחלת ההבערה, וממילא דשפיר מקרי בעידנא ואיצטריך קרא לאסור שריפ"ק ביו"ט, אבל ר"ל דס"ל חצ"ש מותר מה"ת שפיר ס"ל דאשו משום ממונו, עכתו"ד ודו"ק.

והנה הא דפליגי ר"י ור"ל (יומא דף ע"ד ע"א) בדין חצ"ש כתבו המפ"ו דתליא בדין ספר"א, דבגמ' שם פריך ר"י לר"ל מהא דתנן כל חלב לרבות כוי וחצי שיעור עי"ש, וי"ל דכיון דאיצטריך קרא לאסור כוי א"כ לא אייתר לרבות חצ"ש, ונמצא דא"נ דספיקא לחומרא מה"ת ולא איצטריך קרא לאסור כוי דהרי בלא"ה הוי מחמרינן מספק, א"כ אייתר קרא לרבות חצ"ש, משא"כ אם בכה"ת ספיקא מה"ת לקולא שפיר בעינן קרא לאסור כוי ולא אייתר קרא לאסור חצ"ש, והיוצא מ"ז דר"י ס"ל דספר"א מה"ת לחומרא ולכן אייתר קרא לאסור חצ"ש, משא"כ ר"ל ס"ל דספר"א מה"ת לקולא ואיצטריך קרא לאסור חלב כוי ולכך חצ"ש מותר מה"ת ודו"ק, (עיין חוט המשולש פר' במדבר שער המים סוד"ה אכ"נ), וכיוצ"ב כתב בס' דברי אמת (להגאון אב"ד פרעמיסלא, דרוש ז' עמוד ק"ו) דהא דאמרינן בגמ' יומא שם לגבי כל חלב דקאי על כוי, וכי איצטריך קרא לאתויי ספיקא, דזה ניחא רק אי ספר"א מה"ת לחומרא, משא"כ אי ספר"א מה"ת לקולא שפיר איצטריך קרא להכי עי"ש.

והנה במק"א אמרתי לפרש מאה"כ ויענג וירעיבך ויאכילך את המן, דמאי עינוי היה באכילת המן ומאי האי דקאמר קרא ויענגך, וי"ל עפימ"ש בייטב לב (פר' בהר) עה"פ וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו וציותי את ברכתי לכם וגו', ותו"ד הוא עפימ"ד (בכתובות דף ה' ע"א) דגדולים מעשה

צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, והנה ישראל ידעו והאמינו כי יצו ה' את ברכתו בלי זריעה ואסיפה אלא שהוקשה בעיניהם, כי בכל שנה שזורעים ואוספים את התבואה כדת של תורה נעשית התבואה על ידם בבחי' מעשה צדיקים, אבל בשנת השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף, אם כי דבוודאי יצו ה' ברכתו להם אך לא תהא רק מעשה שמים ולא מעשה הצדיקים, וז"ש ולא נאסוף את תבואתנו דייקא שלא תהא נקרא על שמנו כי לא תהא בה מעשה ידינו, והשיב להם השי"ת וציותי את ברכתי לכם' דיהא נשפע הברכה על ידכם והיה מעשה צדיקים, אתד"ק עי"ש.

מעתיה יבואר לנכון מאמר המדרש, דמהא דכתיב ויענך וירעיבך ויאכילך את המן, דנחשב לעינוי כיון שלא אכלו ממעשה ידיהם, דגדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, שהרי במעשה ידיהם של צדיקים כוננו ירך ובמעשה שמים כתיב רק ידו די"א למסורת, ולפי"ז דרשינן המסורת דמצות כתיב וחיוב אשם תלוי בספק חתיכה אחת, ומוכח מינה דספד"א מה"ת לחומרא וא"כ לא איצטרך קרא לאסור חלב כוי דהרי בלא"ה ספיד"א לחומרא, ובהכרח דמ"ש כל חלב היינו לאסור חצ"ש דאסור מה"ת, ומעתיא אין לומר דהא דאיצטרך לאסור שריפ"ק ביו"ט היינו בגונוי דהנותר הוא כוית מצומצם, דאז מיד כשמתחיל לשרוף קיים המצוה, ועכצ"ל דאע"ג דלא נשרף שיער מיד מ"מ הו"ל בגדר בעידנא כי כל מה שנשרף הכל מתייחס אל התחלת השריפה.

מעתיה שפיר מדליקין נר בער"ש אע"ג דקי"ל דאשו משום חציו, משום דהכל מתייחס אל התחלת ההדלקה, לכך מכאן רמז מכאן רמז להדלקת נרות בשבת, אף שהוא דולק והולך כל השבת, ודו"ק.

ולדרכו יל"פ דמהאי טעמא היה אצלם אכילת המן כעינוי, דכיון דהוי רק מעשה שמים בלא מעשה צדיקים היה עליהם עינוי, שהרי גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ וז"ש ויענך וירעיבך ויאכילך את המן דהוי לגביה עינוי, שהוצרכו לאכול המן דהוי מעשה שמים לחודיה. ושם בגמ' כתובות דריש בר קפרא הא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ירך, השיב בבלי אחד ור' חייא שמו ויבשת ידיו יצרו, ומשני ידו כתיב עי"ש, מכואר דהך דגדולים מעשה

ולדרכו יל"פ דמהאי טעמא היה אצלם אכילת המן כעינוי, דכיון דהוי רק מעשה שמים בלא מעשה צדיקים היה עליהם עינוי, שהרי גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ וז"ש ויענך וירעיבך ויאכילך את המן דהוי לגביה עינוי, שהוצרכו לאכול המן דהוי מעשה שמים לחודיה. ושם בגמ' כתובות דריש בר קפרא הא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ירך, השיב בבלי אחד ור' חייא שמו ויבשת ידיו יצרו, ומשני ידו כתיב עי"ש, מכואר דהך דגדולים מעשה

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בעת השוה"ט ליל שב"ק פר' עקב העעל"ט

מי באר והתורה מתישבת בגופן. וכ"ה במכילתא (ר"פ בשלח) אמר הקב"ה אם אני מביא עכשיו את ישראל לארץ מיד מחזיקים אדם בשדהו ואדם בכרמו והן בטלים מן התורה, אלא אקיפם במדבר ארבעים שנה שיהיו אוכלין מן ושותין מי הבאר והתורה נכללת בגופן, מכאן היה רבי שמעון אומר לא ניתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי המן וכו'.

ויש לבאר דכדי שיוכלו לזכות לכתרה של תורה כראוי היה בהכרח שיאכלו מן, כמ"ש הבעה"ט

במדרש פליאה (מדרש אנכיר מובא בעיון יעקב יומא דף ע"ד ע"ב) עה"פ (דברים ח, ג) ויענך וירעיבך ויאכילך את המן וגו', מכאן רמז להדלקת נרות בשבת, ותמוה, וכבר בא דברינו כעת בארוכה ע"ד הדרוש.

ואפ"ל ע"ד אגדה, בהקדם מ"ד במדרש תנחומא (ר"פ בשלח) עה"פ ויסב אלקים את העם דרך המדבר וגו', אמר הקב"ה אם אני מוליכן דרך פשוטה עכשיו מחזיקין איש איש בשדה ובכרם ומבטלין מן התורה, אלא אני מוליכן דרך המדבר ויאכלו את המן וישתנו

בפרשתן "ויאכילך את המן וגו' למען הודיעך, מלמד שבאכילת המן ניתן להם דעה, וכן בעזרא הוא אומר (נחמיה ט, כ) ומנך נתת להם להשכילם, וזהו לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, עכ"ל.

והאריכו בספה"ק (דברי מנחם להרה"ק מרימנוב, סו"פ בשלח, וכן בספרו מנחם ציון, בקונטרס המן בכמ"ק) בסגולת המן שזיכך והעלה את בני ישראל לקבלת עול מלכות שמים שלימה והכניס בהם דעת ותבונה להשגת התורה, לכך בהכרח היה שיאכלו את המן לחם מן השמים עד שיושרש התורה בלבם, וכמאמר הנביא הנ"ל ואתה ברחמך הרבים לא עזבתם במדבר וגו' ורוחך הטובה נתת להשכילם ומנך לא מנעת מפיהם, וכן מפורש בווה"ק (פר' בשלח, דף ס"א ע"ב) מזונא דאשתכח להו לישראל בההוא זמנא במדברא, מאתר עלאה דאקרי שמים, הוא מזונא יתיר דקיקא דעייל יתיר לנפשא מכלא, ומתפרש יתיר מגופא ואקרי לחם אבירים. מזונא עלאה יתיר מכלא, הוא מזונא דחברייא אינון דמשתדלי באורייתא, דאכלי מזונא דרוחא ונשמתא, ולא אכלי מזונא דגופא כלל, והיינו מאתר עלאה יקרא על כלא ואקרי חכמה וכו', ובגיני כך ההוא מזונא דקיק מן דקיקא יתיר מכלא, זכאה חולקהון דהא הוא דכתיב החכמה תחיה בעליה, זכאה חולקא דגופא דיכיל לאתזנא במזונא דנפשא, עכ"ל (וראה ישמח משה, פר' בשלח, עה"פ הוא הלחם וגו').

ויבואר עפ"י הנודע מ"ש הב"ח (או"ח סי' רח, סק"ח) דלכך תקנו לומר 'ושבענו מטובה' על פירות הארץ, דקדושת הארץ הנשפעת בה מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת גם בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ, ועל ידי שנשבע מטובה נזכה ש'ונברכך עליה בקדושה ובטהרה', כי לא יתגשמו ח"ו על ידי האכילה, אלא אדרבה אכילת פרי הארץ תוסיף בקדושת הנפש וטהרתה עי"ש. ונודע מה שכתב החתם סופר (דרשות חת"ס, ז' אב תקפ"ז, ד"ה ואתחנן, דף שכד, ב), דכשהגיע משה רבינו לגבול ארץ ישראל הרגיש אור נפלא וקדושה עצומה מה שלא הרגיש אפילו בהיותו בשמים, כי קרקע ארץ ישראל קדושתה עצומה יותר משמים של חוץ לארץ עי"ש.

מעתה אם אכילת המן "לחם מן השמים" (שמות מז, ד), השפיע בהם שפע שכלי ודעת לזכות בתורה, בוודאי שאכילת פירות אר"י שאדמתה מקודשת יותר מן השמים של חו"ל, בוודאי שהיה בם להשכיל ולהחכים את האדם בדעת רוחני והשגות גבוהות, ולכן אם היו נכנסין לארץ ועוסקים בתורה כראוי בקו"ט, לא היה צורך שיתעכבו במדבר כדי לאכול מן עד שתהא התורה מתישבת בגופן, כי סגולה זו ועוד ביתר שאת היה בפרי הארץ, אלא שצפה הקב"ה שיהיו מתעסקים בעבודות האדמה ויבטלו מן התורה לכך עיכבום במדבר להמשיך לבם אל התורה ע"י אכילת המן.

ובגמ' ברכות (דף ל"ה ע"ב) ת"ר ואספת דגנך מה ת"ל לפי שנאמר לא ימוש ספר התורה הזה מפך יכול דברים ככתבן ת"ל ואספת דגנך הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי רבי ישמעאל, רבי שמעון בן יוחאי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה וגו' תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שעושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנאמר ועמדו זרים ורעו את צאנכם ובזמן שאין עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמם שנאמר ואספת דגנך.

ומה דהוצרכו לעבוד עבודת האדמה הוא בגין חטא הקדמון, כמו שאמר השי"ת לאדם הראשון (בראשית ג, יז-יט) ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך וגו', בזעת אפיך תאכל לחם וגו'. דאלמלי החטא היה זוכים שהפרנסה תבא מעצמה בלי שום טירחה, כמו שיהא לעת"ל כאמו"ל (שבת דף ל' ע"ב) יתיב רבן גמליאל וקא דריש עתידה אר"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת שנא' יהי פסת בר בארץ (וע"ע כתובות דף קי"א ע"ב).

והנה אי' במד' תנחומא (פר' נח) ומה ראו נשים להצטוות על שלש מצוות האלו, אמר הקב"ה אדה"ר תחלת בריותי היה ונצטווה על עץ הדעת, וכתוב בחוה ותרא האשה וגו' ותתן גם לאישה ויאכל, וגרמה לו מיתה ושפכה את דמו וכו', היא כבתה נרו של אדם דכתיב נר אלקים נשמת אדם לפיכך תשמור הדלקת הנר.

בעבודות השדה ולא יהיו עמלים בתורה, והיינו משום שנתקללה האדמה בחטא הקדמון, על כן כיון שהחטא נגרם ע"י חוה צריכות הנשים לתקן הדבר לכך באן רמז להדלקת נרות בשבת, על כי היא כבתה נרו של עולם, והבן.

מעתי יובן מאמר הפליאה, דכיון דאמר הכתוב ויענך וירעיבך ויאכילך את המן, והיינו טעמא דהוכרחו בני ישראל לאכול את המן כדי שיוכלו להבין ולהשכיל דברי התורה, וקשה הרי גם פירות היו מסוגלים לכך, אלא דראה הקב"ה שיתעסקו

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט עתיקא קדישא פר' ואתחנן העעל"ט

שאם נפל חתיכה של איסור בתוך הדבש אין הדבש נאסר, אעפ"י שהאיסור נימוח בתוך הדבש, כיון שדרך הדבש שהדבר שנופל בתוכו נהפך להיות כטבע הדבש ממש, ומהאי טעמא אע"פ שנתערב בדבש רגלי הדבורים שרי (עיין מג"א סי' רמ"ז ס"ק ג'; טו"ז שם, ס"ק ב').

וי"ל דב' המינים הללו רומזים על ב' דרכי העבודה, כי 'דבש תמרים' מורה על הצדיק מעיקרו אשר עובד את בוראו תמיד בכל עת, ומעולם לא פגם וחטא. ואילו 'דבש דבורים' מורה על בעל התשובה, שאף אם חלילה נכשל בחטא, מכל מקום על ידי התשובה נמתק ונתכפר עונו והריהו כצדיק גמור, ובפרט בתשובה מאבהב אשר זדונות נעשו לזכיות, והרי בדמיון הדבש שהאיסור נהפך להיות. לכן כשבא הכתוב לשבח ולמנות מעלת ארץ ישראל, לא אמר ארץ זית ותמר, כדי שלא יטעו הזכות הארץ הקדושה הוא רק למי שהוא צדיק מעיקרו אשר לו נאה ולא יאה להתהלך באדמת הקודש, אלא סתם הדבר לומר ודבש, כדי לרמז גם על 'דבש דבורים', המורה על בחי' התשובה, לחזק את בני ישראל שגם מי אשר טעה בדרך וכו', מכל מקום כאשר יתקן מעשיו לקבל ע"ע עול מלכות שמים שלימה, יהא גם לו חלק בארעא קדישא לזכות באור הקדושה של ארץ ישראל, ואדרבה קדושת הארץ תסייע בידו שיוכל להתעלות לתשובה שלימה, והבן.

בתוה"ק בפרשתן (דברים ח, ח) ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש. ראוי לבאר מפני מה שינה הפסוק המין האחרון מכל שאר שבעת המינים ולא אמר הפרי עצמו 'תמר', כי אם היוצא ממנה 'דבש', ואין לומר משום דהדבש משוכח טסי, דהגם גם הגפן משתנה למעליותא.

ואפ"ל, דהנה אי' בספה"ק דמעלת ארץ ישראל ארץ אשר ה"א דורש אותה וגו', דשם יותר בניקל להדבק בהשי"ת לעובדו בלבב שלם, וכאמז"ל בגמ' ב"ב (דף קנ"ח ע"ב) דאוריא דארץ ישראל מחכים, ויל"פ דהנה אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות (סוטה ג' ע"א), וההיפך באר"י אשר קדושתה משפיע רוח טהרה על האדם לקבל ע"ע עול מלכות שמים וכו', וראה בישמח משה פר' תבא (בנדמ"ח עמוד רמ"ב) דבתו"ד "אבל אוירא דארץ ישראל מחכים, ואין תורה כתורת אר"י (כ"ר פט"ז ד'), והעם היושב בה נשוא עון (ישעיה לג כד), וכפר אדמתו עמו (דברים לב מג), כמו שדרשו חז"ל (כתובות קי"א ע"א), ואינו תחת שר רק עיני ד' אלקיך בה (דברים יא יב), על כן עשיית התשובה שם בנקל".

והנה יש ב' מיני דבש, האחד הוא דבש תמרים, והשני הוא דבש דבורים. ובדבש דבורים מצינו שהגם כי הדבורים מין טמא (בכורות דף ז' ע"ב) הותר לאכול הדבש, ואפי' רגלי הדבורים מעורבים בדבש שרי (ראה תוס' ע"ז דף ס"ט ע"א ד"ה ההוא), וביותר כתבו רבינו יונה (הביאו הרא"ש בכרכות דף מ"ג ע"א)

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט בעידן רעוא דרעוין פר' עקב העעל"ט

מאביו, ויאמר בלבו למה זה הבל אינע אצל שולחן אחרים, ובא אצל בעליו ויאמר לו תן לי מעותי ואתפרנס משלי בלא יגיעה, אמר לו אם רצונך לקחת קה, כי אני נותן לך, אבל אם תשמע לעצתי שמור לך לא תקח עתה מאומה, כי תכלה המעות פרוטה אחר פרוטה ותשאר ריקם, על כן טוב לך כי תתייגע באיזה עסק ותאכל ותשבע, ומעותיך יהיו שמורים אצלי כאשר עד היום, ותשחק ליום אחרון.

הנמשל אבותינו הקדושים הפקידו אצל הקב"ה זכותם, שיהיה שמור בעד בניהם אחריהם, ואם יתן ית' אלינו כל הירושה מיד, הלא נאכל אותה פרוטה פרוטה עד אשר יתמה זכות אבות, לכן אמר 'והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה' ויתייגע האדם בעבודה, ואז יהיה הריוח שלהם 'ושמר ה' אלוך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך', כלומר ישמור את הפקדון שיהיה מונח בשלימות, כי ברכות שבירכו אותם האבות משומרים הם לעתיד לבוא, עכ"ד ודפח"ח.

ובאמת שכבר כתבו בספרי קמאי דעל כן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא כי כל העולם אינו כדאי בשביל ליתן שכר על מצוה אחת, וכלשון הרמב"ן בהקדמתו לספר איוב 'ואילו ישפיע לו הא"ל בתגמולו תענוג וגדולה ומלכות כמלכות שלמה, איננו שוה לגמול הקטן מתענוג הנפש באור החיים בעולמים הראויים לה', עכ"ל. וכאשר אמר החכם מכל אדם שלמה המלך ע"ה בחכמתו (משלי ג, טו) כל חפצך לא ישוו בה. וכע"ז כתב האור החיים הק' (במדבר כא, יז) שעיקר תכלית שכר האדם במצותיו ואושריו אינם אלא בעולם העליון, אבל בעולם הזה אינו מקום השגת אושר הרוחני וכו'. והאריך בזה בספה"ק אוהב ישראל (פר' פנחס) וכתב הלא זה העולם אין בו כדאי להשתלם בו שכר מצוה.

- שכ"מ בהאי עלמא ליכא שלא יוכלו החיצוניים לשלוט בשפע הנשפע עליו -

ואולם יתכן לבאר עוד בענין זה, דהנה נודע מש"כ המפוי' (שאריית יעקב חוקת ע' רס"ג. שם עקב ע' שצג. חוזה דוד פ' ס"ה, שם פ' ע"ג, שם פ' פ"ד, שם פ' קי"ט אות פ, שם

בתוה"ק (דברים ז, יב) והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך. ולעיל בסו"פ ואתחנן (פסוק יא) ושמרת את המצוה והחוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצווך היום לעשותם, ויל"ב קישור ושייכות המקראות.

גם ידוע מה שנתקשו המפוי' דנראה כאילו הכתוב סותר עצמו, דבסוף פר' ואתחנן אמה"כ ושמרת את המצוה וגו' היום לעשותם, ודרז"ל והובא ברש"י היום לעשותם ולמחר לעוה"ב ליטול שכרם, ותיכף בסמוך אמר והיה עקב תשמעון וגו' ואהבך וברכך והרבך וגו', שהוא שכר מצוה בהאי עלמא.

במדרש (תנחומא פרשתן, א) אמר דוד למה אירא בימי רע עוון עקבי יסובני (תהלים מט, ו). ולהלן במדרש הסמך להכא הפסוק (תהלים לא, כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם.

בילקוט ראובני (בפרשתן, אות ב') הביא מספר צרור המור בפרשתן שכתב בשם המדרש, דמ"ש 'והיה עקב' רמו ל'יעקב' אבינו, דנקרא ע"ש (בראשית כה, כו) וידו אוחות בעקב עשו, וסוד גדול יש בדבר, וראה בתכ"מ להגה"ק המהרש"ם שביאר עפ"י פשטות עי"ש, ואף שאין לנו עסק בנסתרות, מ"מ התוה"ק רחבה מיני ים ויש לפרש הענין בזה עפ"י פשוטו כי כל דבר בפנימיות התורה יש לו גם ביאור עפ"י נגלות התורה.

- כל העולם אינו כדאי לתגמול שכר מצוה אחת -
ואפ"ל בזה, בהקדם דבר יקר שביאר המגיד מדובנא זצ"ל באהל יעקב בפרשתן לבאר בענין הנהגת השי"ת לבני ישראל עם קרובו, ותו"ד ע"ד משל לזקן אחד שהיה לו ילד קטן, והיה לו בעבורו אלף אדומים, קרא אל אחד מאוהביו וביקש מאת פניו שיהי' הוא אפוטרופוס לבנו, לגדלו, ולהשגיח על רכושו, ויקחהו אצלו והי' באוכלי שלחנו, ויגדל הנער ויספחהו אל אחת הכהונות להיות כותב בחנות המסחר אשר לו, ופסק לו שכר קצוב לשנה, ויעברו עליו כמה שנים, פעם שמע הנער כי יש לו אצל בעליו זה אלף אדומים בירושה אשר נשאר לו

פ' ק"ב. פת"כ לפמ"ג או"ח ח"ד, תיבת גומא פר' פנחס או"ג) דהטעם דשכר מצוה בה"ע ליכא משום דהאדם כל עוד נשמתו בו הבחירה בידו, ואמרינן סופ"ק דקידושין (דף מ' ע"ב) דאם תוהא ח"ו על הראשונות כל מעשיו הטובים שעשה כאלו לא עשה ואינם נחשבין כלל, לכך אין מקבלין השכר רק בעוה"ב.

ויתכן להוסיף בה נופך דהנה נודע מש"כ האריה"ק וספרי המוסר כי בריבוי העוונות יחטפו המזיקים והקליפות את השפע הבא ע"י המצות, עיין באר היטב (או"ח הל' תענית, סי' תקעא, ס"א), וזה בבחי' מ"ש (משלי ל, כג) ושפחה כי תירש גבירתה רח"ל, וכבר פי' רביה"ק הישמח משה זי"ע (פר' מקץ, עה"פ ויאמרו כי אדוני), מאה"כ ירוד ירדנו בתחילה לשבור אוכל יעו"ש.

מעתי י"ל עפי"ד האהל יעקב האמור, דעל כן קבע אבינו אב הרחמן ברוב חסדו דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דאילו היה נקבע ונחתם השכר בכל מצוה מיד בעולם הזה, היו עלולים הקליפות והמזיקים להניח ידם ולחטוף לעצמם את כל יגיעת האדם, ובכל חטא ופשע היה עלול האדם לצאת נקי ולהישאר ח"ו ריקם מכל, על כן חס הקב"ה על בניו אהוביו שכל זמן שהאדם בעוה"ז אין מחשבין לו כלל מה שכרו וכמה גמולו, ובכן כיון שלא נקבע לו שכר אין להם מה לקחת ממנו, וממילא נשמר השכר על לעתיד לבוא, וכמבואר בספה"ק דגם כאשר ח"ו מגיע לאדם עונש וכו' על מעשיו מ"מ אחר שיושלים עונשו, לא יקופח שכרו על הטוב אשר עשה כי הכל נשאר בשלימות, והבן.

- אין יצה"ר שולט במי שיש לו ענוה ושפלות -

והנה הרה"ק רבי חנה מקאלשיץ זי"ע הי"ד (נדפס בדברי חנה, פר' ברכה) [והרבה האריך אודותיו כ"ק מרן אאדמו"ר זצללה"ה בגדולת תורתו וקדושתו כמלאך אלוקים. ועובדא נוראה יסופר אודותיו, שבשנות החורבן הגדול ה"י איבד את כל משפחתו וצאצאיו הק' הי"ד, ותיכף בשבת שלאחר מכן ביקש מאת משמשו שישגי עבורו ארבע'ם לכבוד שב"ק, ויהי כאשר תמה המשמש על כך שדייקא כעת מרבה הוא בשמחה, נענה הוא אליו ואמר: הנה, עד הנה עבדתי את בוראי בדרגת אדם, אכן כעת אחר

שנלקח מעמי להריגה כל בני משפחתי, שוב יכול אני לעבוד את בוראי בדרגת מלאך, ועל כן דייקא כעת הבא נא אלי מאכל זה לכבוד שבת קודש]. פי' מאה"כ (דברים לג, כה) ברזל ונחושת מנעליך, דהנה איתא בספרים דכסף הוא אהבה מלשון נכסוף נכספתי, והוא מדתו של אברהם אבינו ע"ה. וזהב הוא יראה כנגד יצחק אבינו ונחשת כנגד יעקב אבינו, ובספר קב הישר (פרק מ"ז) דברזל נוטריקון בלהה רחל זלפה לאה, והנה המתפלל להשי"ת בזכות אברהם ויצחק יש חשש לבל יקחו גם ישמעאל ועשו השפע הטוב אשר נתן השי"ת בזכותם, אבל מי שמתפלל להשי"ת שיתן לנו ברכות וישועות בזכות יעקב אבינו ונשיו, המרומו בפסוק ברז"ל ונחשת, אז הוא מנעליך, לשון מנעול, רצ"ל דהשפע והברכות סגורות ומשומרות עבורו ואין עשו וישמעאל לגזול ממנו, אתוד"ק ודפח"ח.

עפי"ז יבואר דזה שרמו הכתוב והיה עקב תשמעון וכנ"ל דרומז על יעקב אבינו, דכאשר תבא הברכה בזכות יעקב לא יצטרכו לחשוש שמא ימלו מכם את הברכה והשפע, דכוחו של יעקב להגן שיהיו הברכות שמורים ונעולים ולא יוכלו יד זרים לגעת בהם, ובכן שפיר יוכלו לקבל שפע ברכה גם בעוה"ז, דהרי ע"ז יועיל זכותו של יעקב שיהא הברכה משומר לבני ישראל, והבן.

ויש עוד להוסיף ליתן תבלין לבאר הדברים, עפימ"ש בספה"ק תפארת שלמה (ר"פ ואתחנן; לסוכות, ד"ה לולב הגזול, ועוד) בענין זה דמה שהקליפות לוקחים את שפע הברכה שבא מקיום המצוות של החוטא הוא מדין שיעבודא דר"ג, דשנינו (בבא מציעא דף ע"ה ע"ב) מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל ונתן לאשר אשם לו. לכן כיון שבחטאיו נבראו מזיקין וקליפות שהם בבחי' דמעת העשוקים אשר אין להם מנחם (קהלת ה, ה), ומבקשים לקבל שפע ויניקה למען יוכלו להתקיים בעולם, באים בטענה על האדם שהוא חייב לפרנסם ולספק חיותם, לכך כאשר אותו האדם שנבראו מכוחו מקיים מצוות באים עליו מדין שיעבודא דר"ג לקחת לעצמם השפע והיניקה מאותם המצוות. וכתב התפא"ש דהעצה להינצל

שמוכמח בשכרו, וגם אם חטא לא יוכלו ליטול ממנו השפע והברכה דלעילא, דע"י שיודע באמת דאין מגיע לו כלום, וכל מה שמקבל הוא רק צדקת ה', ממילא אין יכולים לתבוע ממנו כלום, ונשאר שכרו שלם.

- העניו יש עליו שמירה מן השמים -

והנה בספה"ק ייטב לב (ריש פר' במדבר) ביאר אמז"ל כל הקורא אברהם אברם עובר בעשה וכו' ומסיק הגמ' דשאני יעקב דאהדריה קרא, והק' המהרש"א (ח"א ברכות דף י"ג ע"א, ד"ה עובר) דאכתי טעמא בעי מפנ"מ שם אברם נעקר לגמרי ושם יעקב אהדריה קרא, וי"ל דשם יעקב מורה על בחי' הענוה והשפלות, ושם ישראל מורה על שררות וממשלה כמ"ש כי שרית וגו', וכל השררות והממשלה שהיה ליעקב היה מפני שהיה בבחינת יעקב המורה על שפלות, כי כל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו, וז"ש (ישעיה כו, ו) הבאים ישרש יעקב, שנשרשים בשם יעקב המורה על שפלות, אז דייקא יציין ופרח ישראל, לכן שני שמות אלו קיימין כי לולי שם יעקב לא יקרא ישראל, רק מחמת בחינת יעקב נקרא ישראל כי שרית וגו'. עי"ש באריכות.

נמצא כי כאשר האדם דבוק במדת יעקב שהיא ענוה ושפלות, אז כל מה שמקבל הוא בתורת צדקה, ובדין צדקה לא שייך דין שיעבודא דר"ג, וממילא אין בהם הכח לשלום כלל וכלל בכל הנשפע מן השמים. ויש לצרף עוד לזה מש"כ החיד"א זי"ע (יוסף תהלות פ' קל"א) בשם הרב עיר וקדיש מהר"א הלוי ברוכים דמי שהוא עניו אין היצה"ר שולט בו, ומשו"ה דוד המלך ע"ה ביקש במזמור זה בסו' קל"א שהוא כמספר סמא"ל על ענוה, ומוסיף שם החיד"א מפומיה כי ענוה בנימטריא קל"א כי הענוה מבטלת הסט"א ולכן ביקש דוד במזמור לא גבה לבי ולא רמו עיני לא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני, יעו"ש.

מעתי י"ל דהא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא היינו רק במי שאינו מתנהג בשפלות וענוה, שאז בהכרח הוא לאצור ולשמור עבורו השכר לעלמא דאתי כדי שלא יוכלו החיצונים לינוק הימנו כל אשר לו עד אשר יותירוהו ריקם ובחוסר כל. אבל מי שמתנהג בענוה בבחי' מידת יעקב אבינו שפיר יכול לקבל שכרו משלם אף בהאי עלמא, דהרי אצלו אין לחשוש שיטלו ממנו, והבן.

מהם, הוא עפ"י מה שכתב הש"ך (חו"מ סי' פו, סק"ג) דלענין הענקה לא שייך דין של שיעבודא דר"ג, מחמת שכל חיובה מטעם צדקה, ועל כן כאשר האדם עובד שלא ע"מ לקבל פרס מה שהקב"ה משפיע לו הוא בדרך חסד וחנינה בבחי' צדקה כמ"ש במשלי (כא, כא) חן וחסד בדרך צדקה תמצא. והרי לגבי צדקה לא שייך שיעבודא דר"ג, ממילא אין שום שליטה להחיצונים לתבוע חלקם מזה. עי"ש דבריו הנעימים.

והנה לעבוד את השי"ת בלי שום רצון ותקות שכר, הוא מדריגה גבוהה אשר לאו כל אחד זוכה לכך, ומה גם מי שחטא ופגם בנפשו וכו' שכמעט לא יתכן שיזכה לדרגה עילאה לעובדו בלבב שלם בלתי להשם לבדו, עד אשר יטהר נפשו ויזכך עצמו מחלאת עוונותיו, מעתה נפל פיתא בבירא, ואמנם באמת דדבר גדול דיבר הרה"ק והוא עצה טובה לכאו"א, דהנה כאשר החוטא יהא לבו נשבר בקרבו עד שנבזה בעיניו נמאס ממה שמרד בקוב"ה, או אז ישכיל להבין כי מעולם לא קיים ועשה אפי' מצוה אחת כהוגן, וממילא מבין כי לא מגיע לו שכר כלל וכלל, שהרי אין לבא אל המלך בלבוש שק, וכיון שלב יודע מרת נפשו כמה פגם בנפשו וכו', א"כ לא עלו מצוותיו כהוגן ע"ד אמז"ל משל לעבד שמוזג כוס לרבו ושפך לו קיתון וכו', ובכן עדיין לא פעל כלום כלפי השי"ת א'ל גדול ונורא, מכך קל לאדם לבוא לידי הכרה שאינו ראוי לשכר כלל וכל מה שניתן לו הכל הוא בגדר מתנת חנם מהשי"ת הטוב ומטיב לפמשוה"ד, מעתה כיון שמכיר האדם שכל מה שמקבל הכל כאשר לכל הוא בתורת צדקה מאת הבורא ית"ש ולא מזכותו כלל, שוב נידון במדה זו שלא יהא לקליפות כח ליטול ממנו, שהרי כאמור לגבי צדקה לא שייך שיעבודא דר"ג.

אבל לא כן הדבר במי שמתגאה במעשיו, ובכל מצוה שעשה הרי הוא מתפאר בנפשו על מעלותיו וכו', ותמיד חושב על רוב מעשיו הטובים וכמה שכר מגיע לו בשני העולמות, או אז במדה כנר מדה נידון לפי הדין דבבע"ח מוציאין מזה ונותנין לזה, ועי"ז נוטלין הקליפות ממנו הכל.

נמצא דהעניו ושפל רוח אשר אינו מחזיק טיבותא לנפשיה, ומרגיש שבאמת לא פעל כלום, הוא הוא

המשך מקראי קודש, ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם, ולמחר לקבל שכר, אולם כ"ז על עצם המצוה, אבל כאשר והיה עקב תשמעון אין והיה אלא לשון שמחה (ב"ר מב, ג), שתקיימו את המצוות בשמחה אז יזכו לשכר טוב גם בעוה"ז, עכתו"ד.

דברי הזרע ברך הללו הובאו כמ"פ בספרי החיד"א (פני דוד פי"ד אות ג', ועוד, ראש דוד בפרשתן ד"ה ומעין דוגמא) ופירש עפי"ז מאה"כ (קהלת ה, טו) ושבתתי אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשתות ולשמוח והוא ילוני בעמלו ימי חייו אשר נתן לו האלקים תחת השמש, דהנה חז"ל דרשו כל מקום שנא' אכילה ושתיה בקהלת על תלמוד תורה וקיום מצוות, ומבאר החיד"א שז"ש שעיקר תכלית המצוה היא לעבוד את ה' מתוך שמחה והנאה, להשתעשע במצוות ה', וכ"ש בלימוד התורה הקדושה אשר מתוקה מדבש ונופת צופים, וז"ש 'ושבתתי אני את השמחה' הכוונה לשמחה של מצוה שאדם שמח ומשתעשע בקיום המצוות, אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם לאכול ולשתות ולשמוח שכאמור הכוונה ללימוד התורה וקיום המצוות, שעל האדם לעשות אותם בשמחה והתרוממות הנפש, ומפרש הכתוב שבשכר השמחה של מצוה זוכה אדם לשכר טוב גם בעולם הזה, והוא ילוני בעמלו ימי חייו אשר נתן לו האלקים תחת השמש, שיוכה גם לפירותיהן בעולם הזה, עכתו"ד.

והנה אי' בספה"ק כי מי שיש לו נפש מטהרה ולא פגם ולא קלקל כלל, המצוה מעורר בו שמחה משום דאע"ג דאיהו לא חזא מזליה חזא להרגיש בחי' ואני קרבת אלוקים לי טוב. וזהו שאמרו בגמ' ברכות (דף ט' ע"ב) אמר ליה רבי אלעא לעולא כי עיילת להתם שאיל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה דאדם גדול הוא ושמח במצות זימנא חדא סמך גאולה לתפלה ולא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא. ולכאו' צריך להבין וכי מכך מוכח דאדם גדול הוא, אתמהמה. אלא דבאמת הן הן הדברים דרק אדם גדול נקי וצדיק הוא שזוכה להרגיש באמת שמחה של מצוה, וכפי מדריגת והשגת האדם הוא מרגיש יותר ויותר שמחת המצוה.

וזהו אומרו והיה עקב רצ"ל כי כאשר תהיו בבחי' ענוה ושפלות וע"ד שפירשו בהרבה ספה"ק לדרכם בזה, ותתדבקו במידת יעקב אבינו, אז ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד, כי בכח הענוה מתבטל כח היצר הרע והס"מ, עד שאין להם הכח כלל לבוא ולשלוט בשפע הנשפע על האדם, וממילא שפיר תוכלו לקבל שפע ברכה גם בהאי עלמא, והבן.

וע"ז הביא המד"ת מאה"כ למה אירא בימי רע, רצ"ל מפנ"מ הגנו במיצר ובקושיים ע"ד כל ימי עני רעים (משלי טו, טו) ולא היה ראוי ששכר המצוות יספקו לחם שפע בכרה וכל טוב, ע"ז בא כמשיב כי עון עקבי יסובני רצ"ל שהעוונות הם הם הגורמים לכך כי הקליפות יטלו כל השפע לעצמם, על כן חמל השי"ת להצפין שכר האדם לעלמא דאתי, וכאמור.

זה גם שהביאו הפסוק מה רב מונך אשר צפנת ליראיך, ללמד כי טובה גדולה היא לאדם מה שהקב"ה מצפין שכרו על לעתיד לבוא, כי עי"ז לא יוכלו החיצוניים לשלוט בהם ולהשאירו ריקם ח"ו, ועל כן שכ"מ בה"ע ליכא, ורק מי שמוכטח שלא יוכלו ליטול ממנו הוא אשר יכול לקבל שכרו גם בהאי עלמא, וכנ"ל.

* * *

- בקיום מצוה מתוך שמחה מקבלים שכר מצוה
בהאי עלמא -

ואפ"ל עוד כע"ז באו"א, בהקדם מש"כ בספר זרע ברך (הקדמון, נדפס בשנת ת"צ, - פר' עקב, ד"ה וכוה מצאנו פתח) לבאר הכתוב הנ"ל, עפ"י דברי הרע"ב במשנה (אבות ד, ב) שכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה, וביאר שפ בפירוש הב', שמקבלים שכר על קיום המצוה מתוך עונג ושמחה שנהנה בעשייתה, עי"ש. והיינו שכשמקיים האדם מצוה בשמחה וטוב לבב, והוא שש ושמח שזוכה לעבוד את בוראו ולעשות נח"ר לפניו ית"ש, בכך נחשב לו השמחה של מצוה כמצוה בפני עצמה ונוטל שכר בנפרד על העונג וההנאה שהיה לו מקיום המצוה.

וכתב הזרע ברך, דמה שאחז"ל דשכר מצוה בהע"ל אינו אלא על עצם קיום המצוה, אבל על קיום המצוה מתוך שמחה שדב"ז נחשב למצוה בפנ"ע ע"ז מקבלים עליה שכר גם בהאי עלמא, וכוה מפרש

דכיבוד משל אב ולא משל בן (קידושין דף ל"ב ע"א),
וא"כ כאשר בני קרויין בניים למקום ראוי שיבואו
בשכרם ע"פ עיקר הדין, "והדברים ברורים
למשכילים ומבינים דקות העיון", עכתו"ד עי"ש,
נמצא לפי"ז דכאשר בני ישראל המה במעלת בניים
למקום דאז ראוי לשלם שכרם ע"פ הדין ממילא
דראוי שיקבלו שכרם גם בהאי עלמא.

- העובד מאהבה הריהו בבחי' בן -

והנה החילוק בין עבודת העבד לעבודת הבן, כי
העבד אינו עושה פעולתו אלא בגין חובתו, ומחזר
הוא תמיד להיות נפטר מן העבודה המוטלת עליו,
וכמאמר הכתוב (איוב ז, ב) כעבד ישאף צל, לא בן
הבן שמשרת את אביו בחפץ לב מאהבה, ושש
ושמח במה שזוכה להנות את אביו. וכן מבואר
בספ"ק (ראה י"ט"ל, פר' לך ד"ה א"י על המסורה; פר'
יתרו, ד"ה והיו נכונים, ועוד; בני"ש מאמרי תשרי, מ"ד, אות
כ"ד; אגד"כ בראשית, ד"ה ויאמר עוד בראשית) כי העובד
את השם מיראה ה"ה בדרגת עבד, אבל העובד
מאהבה ובשמחה הוא בבחי' בן, יעו"ש.

מעתה מובן היטב הטעם דעל השמחה של מצוה
איכא שכ"מ בהאי עלמא, דהרי דהא דשכ"מ בהאי
עלמא ליכא היינו מפני שהעבד מחויב למלאות
פקודת אדונו כמ"ש הרמב"ן, אבל כאשר עובדים
את השי"ת בהתרווממות שמחה ואהבה דאז ה"ה
בדרגת בן לאביו שבשמים, בדין הוא שיקבל שכרו
לפי פעלו כמ"ש הנוע"מ, לכך ראוי לו שיקבל שכרו
גם בהאי עלמא, דהרי אינו, והבן.

- הדרך לזכות לשמחה הוא ע"י ענוה ושפלות -

והנה עצה טובה לזכות לשמחה של מצוה הוא ע"י
ענוה ושפלות, דהרי אחו"ל בגמ' סוטה שם דמי שהוא
ושפל רוח, השי"ת קרוב אליו בבחי' אני את דכא או
בבחי' איתי את דכא עי"ש בגמ', כי הקב"ה בוחר
בשפלים (ראה כלי יקר דברים, לג, ב), ונודע מ"ש מרן
הבעש"ט זי"ע עה"פ אני ה' שוכן אתם בתוך
טומאותם, שאם יש לאדם לב נשבר אזי בכל אופן יש
לו שייכות להשי"ת, כמ"ש (תהלים כב, כה) כי לא בזה
ולא שקץ ענות עני, אין עני אלא בדעת (נדרים מ"א
ע"א), והיינו דאע"פ שהוא במצב ירוד בעבודת השי"ת
מ"מ קרוב ה' לנשברי לב והשי"ת איתו עמו, כאשר

מבשרי אחזה אלוה, שכאשר נחלה האדם ל"ע
ונופל למשכב, אזי אף אם יגישו לפניו מעדני מלכים
מכל טוב שבעולם, לא ירגיש טעם עריבות בהם. כמו
כן בהרגש הנפש הרוחני, שכאשר נפשו נקי ולא זיהם
ולא השחיר נפשו בעבירות, אזי ירגיש טעם במצוות
ויהיו אצלו מתוקים מדבש ונופת צופים, ויהא מתענג
בתורה ובמצוות כבגן עדן העליון, אולם מי שח"ו
קלקל מוחו וזיהם נפשו ונשמתו שוב לא חל ולא
מרגיש כלל טעם וערבות בקיום המצוות.

ואולם אכתי צריך לבאר דאמנם השמחה של
מצוה הוא דבר גדול המורה על טהרת הנפש וגדולת
האדם, וכמו"כ השמחה של מצוה הוא מצוה בפנ"ע,
אולם סו"ס מפני מה נשתנה מצוה זו מכל המצוות,
ואם על כל המצוות שכרם בעוה"ב מפני מה על
מצוות השמחה מקבלי שכר גם בהאי עלמא.

- שכר מצוה בהאי עלמא ליכא רק כאשר האדם
בבחי' עבד -

ואפ"ל בזה עפי"ד הקדמונים בהא דשכר מצוה
בהאי עלמא ליכא, דהטעם בזה משום דמצד דין לא
מתחייב כלל תשלום שכר על קיום מצוות השי"ת
(כאשר כתבו בזה כמה טעמים), אלא דהשי"ת הטוב
ומטיב ברב טובו משלם שכר טוב ליראיו בבחי' ולך
ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, לכן כיון
שאינו צדקה וחסד אינו מתחייב לתת אותה בעוה"ו.

והנה הרמב"ן עה"פ (דברים ו, כד-כה) ויצונו ה'
לעשות את כל החקים האלה וגו' וצדקה תהיה לנו כי
נשמר לעשות את כל המצוה הזאת וגו', וז"ל, ועוד
שתהיה לנו צדקה לפני ה' אלהינו, ויתן לנו שכר טוב
בעשיית כל המצות האלו, קרא גמול המצות "צדקה"
כי העבד הקנוי לרבו שהוא חייב לעבוד אותו, אם יתן
עוד שכר בעבודתו צדקה יעשה עמו, עכ"ד.

ובספ"ק נועם מגדים (ר"פ ואתחנן) כתב בתו"ד
דנמצא מדברי הרמב"ן דאמנם כאשר בני ישראל
מכונים בשם עבדים כמ"ש (ויקרא כה, נה) כי לי בני
ישראל עבדים עבדי הם וגו', אז ע"פ הדין אין מגיע
להם שכר דהרי העבד מחויב לשרת את אדונו ככל
אשר יצווהו. אבל ליתנייהו לדברי הרמב"ן, דאע"פ
דגם בן מחויב לשמש את אביו אין זה אלא מצוות
התורה, ולא מחויב הנימוס כעבד, [ומה גם דקי"ל

שמחה, וכנ"ל מהזרע ברך, והיינו שעושים מאהבה וששים ושמחים בכל דבר שבקדושה, אשר בכך הם מתעלים להיות בדרגת בנים למקום, להם שכרם מובטח גם בהאי עלמא, לכן ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד וגו' ואהבך וברכך וגו'.

- המתנהג בקדושה זוכה להרגיש בשמחה של מצוה -

זהו שרמוז הכתוב והיה עקב רמוז על יעקב כמ"ש הילקוט, אשר אהדריה קרא להורות כי רק ע"י בחי' יעקב יזכו לבחי' ישראל לשוב ולשמוח בעבודת השם, אשר בכך יתעלה להיות בבחי' בנים למקום, ועל כן ינחל שכר גם בהאי עלמא ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד וגו' וכאמור, והבן.

זה שהסמיך המדרש את הפסוק למה אירא בימי רע, היינו שמתאונן לומר על מצבו שרע ומר לו ואינו חש בשמחה של מצוה בעת שהוא מקיים אחת ממצוות השי"ת, ועל זה בא מיד כמשיב ואומר עון עקבי יסובני רצ"ל מה שעדיין ידו אוחזת בעקב עשו ועדיין לא תיקן כל מעשיו על כן אינו זוכה לשמחה של מצוה.

והסמיכו עוד הפסוק מה רב טובך אשר צפנת דהיינו שהשכר צפון ומשומר לעולם הבא, דאין מקבלים שכר בהאי עלמא משום דעבודתם הוא בבחי' ליראיך ולא מתוך אהבה ושמחה, כי אילו יעבדו את הבורא ב"ה באהבה היה נדונים כבנים ומקבלים השכר גם בהאי עלמא, וכאמור.

לכך העניו והשפל יוכל בקל להתחזק שיהא לו שמחה רוחנית בכל דבר שבקדושה, שהרי מזליה חזי שהוא קרוב לה', ובקל יתרומם קרנו לטוב ולחסד.

לא כן במי שהוא בעל מתנשא בגאות וכו' אשר על המתגאה אמר הכתוב (משלי טז, ה) תועבת ה' כל גבה לב, ואחז"ל (בגמ' סוטה שם) דאומר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור במדור אחד, ואז גם כאשר יש לו כל צרכו וכו', מ"מ לא יוכל לזכות לשמחה אמיתי ובפרט לשמחה של מצוה, כי מזליה חזי דהשי"ת מתרחק ממנו, וסופו לאברון ח"ו.

עפי"ז יש לבאר עוד בטעם דאהדריה קרא לשם יעקב ולא כמו בשם אברם שנעקר לגמרי, דהנה שם 'ישראל' אתון 'יש"ר א"ל', מורה על עבודת השם מתוך שירה וזמרה, אולם על מנת שיבוא האדם לידי שמחה אמיתית בהכרח שיזכה תחילה לבחי' שם 'יעקב' המורה על שפלות והכנעה ע"ש הכתוב (בראשית כה, כו) וידו אוחזת בעקב עשו, כי רק אחר שיהא בהכנעה ושפלות ועי"ז יזכה לקרבת ה' אז יוכל להרגיש שמחה של מצוה בהתרוממות הנפש.

והן הן הדברים המפורשים בפרשה, דאמה"כ ושמרת את המצוה והחוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצווך היום לעשותם, וכמאז"ל היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, אלא שזנ ברוב כנ"א שעושים רצונו מחמת יראה וכדו', אכן לבני העליה שהם בבחי' והיה עקב תשמעון אין והיה אלא לשון

אור ליום שלישי פר' עקב י"ד מנחם אב

בערב נכנס לביקור בקו"פ במעון הקודש פעיה"ק הגאון המפורסם רבי ראובן אלבז שליט"א ראש ישיבת אור החיים וחבר מועצת חכמי התורה, וזהו תוכן השיחה:

הגר"ר אלבז: תמיד אני מקווה ומשתוקק להגיע לכאן. הגעתי לכאן כעת לנפוש ליומיים, חשבתי שהרבי נמצא בקיסריה, אבל מיד כשנודע לי שהרבי נמצא כאן, הגעתי...

מרן שליט"א: זה זכות בשבילי...

הרב אלבז הציג את בנו שיחי'.

מרן שליט"א: תורה מחזרת על אכסניה שלה...

הגר"ר אלבז: באמת באתי רק בשביל לנפוש כאן, אבל אספר משהו נפלא. כאן בנתניה מתגורר יהודי, אליהו אסולין, שהיה לו מלטשת יהלומים בקניון האירוס

ליד קרית נורדאו, והוא הקים בית כנסת. בשעתו לא היה קרוב לדת, אבל כשאני באתי לנתניה ונשאתי דרשה הוא כ"כ התלהב ותרם חמשת אלפים דולר, אז לפני שלוש שנים ושתיים שנה. מאז הוא היה בא לירושלים, בכל חודש חודשיים ומביא אלפיים דולר נוספים. אח"כ מכר את המלטשת יהלומים ופתח בית כנסת שם בקניון האירוס, ואני מירושלים לא יכול לבוא לשם כי אני מוסר שיעורים. בימים אלו הוא נפטר, וזה מפליא שאיך שאני נמצא כאן שמעתי שהוא נפטר ואמרתי שאני יבוא אליהם... זה סיעתא דשמיא, זה בדיוק ה'שבעה' שלו ומסרתי שם דרשה לכמה מאות אנשים.

מרן שליט"א: זה הזכות הכי גדולה... משמים סיבכו כך. הגר"ר אלבז: הוא קנה חלקה ליד איזה צדיק בצפת, ושם הוא קבור. זהו פלא פלאות איך הקב"ה מסבב הסיבות.

מרן שליט"א: וודאי שזה זכות גדול... את ההתעוררות רואים בכל הארץ ובכל העולם, ואפילו שעדיין נשאר הרבה עבודה לאליהו הנביא, והשיב לב אבות על בנים, שישלים את העבודה...
אני רואה זאת גם בקיסריה...

הגר"ר אלבז: יש אצלנו בחור מקיסריה, אבא שלו קיבוצניק, והוא קיבל היום תואר 'רב עיר'... הוא יכול להיות הרב של קיסריה...

מרן שליט"א: כשאני הולך שם ברחוב, במצוות הרופא אני צריך לטייל, אני רואה הרבה פעמים ילדים עם ציציות... אנשים ניגשים לבקש ברכות, אפילו בקיסריה שהיא עיר של שמאל... אבל בפנימיות יש להם לב יהודי ובאים לבקש ברכה.

בוודאי אינם להכעיס... פעם בליל שבת עצר לידי רכב ובא לשאול אנו צריכים איזה עזרה...

הגר"ר אלבז: סיפרתי על טבריה...

מרן שליט"א: הרי שם כבודו התחיל את כל התשתית של התשובה... [והציג מרן את בנו הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א].

הגר"ר אלבז: מול הבית שהתגוררתי בטבריה היה קולנוע, והייתי מתפלל 'הרחמן הוא יעקור עבודה זרה מארצנו'... וראיתי את אלו שנכנסים לשם ונשרפים ברוחניות, ואמרתי להקב"ה, לא חבל על הצעירים האלו... ולא ידעתי שזה יתהפך... כיום זה נהפך להיות שטיבלעך ומקוואות... בן פורת יוסף בן פורת עלי עין...

מרן שליט"א: זהו הכנה לביאת המשיח, אין לזה הסבר אחר. רשב"י כבר אמר (שבת קלח, ב) חס ושלום שתשתכח תורה מישראל. רשב"י ראה יותר מכולם.

הגר"ר אלבז: יש עדיין הרבה עזי פנים, עם חוצפה, אבל בסוף גם הם יחזרו.

מרן שליט"א: הם כועסים עלינו... הם באמת לא מבינים... הם היו מסכימים שיהיו 500 בחורי ישיבה ועוד כמה אברכים... הם לא תיארו לעצמם את מה שיהיה...

כאשר מרן אבי זי"ע רצה להקים ישיבה חסידית באמריקה מיד לאחר המלחמה, בשנת תש"ז, אמר לו איזה אדם נכבד שם, שכאשר יצמחו לו שערות על כף ידו אזי יעלה בידו להקים ישיבה כזו באמריקה, וטען שאין זה מקום מתאים, כי כאן צריכים ולעסוק בסחורה ולהרוויח כסף וכו'... ומרן אבי זי"ע אמר שבדרך הטבע היה אותו אדם צודק, אבל יש את ההנהגה למעלה מדרך הטבע, של חס ושלום שתשתכח תורה מישראל.

מרן אבי אמר בשעתו, אני צריך עכ"פ לנסות, שאם לא אני עתיד ליתן את הדין, ואם לא יילך אני אומר שניסיתי ולא הלך. וב"ה מאז התרבתה התורה באמריקה לאין שיעור.

הגר"ר אלבז: אני זוכר את המקום הזה קרית צאנז מלפני עשרות שנים, שהיה מקום קטן של כמה בנינים...

מרן שליט"א: כל הענין של 'החזרת עטרה ליושנה' זה למעלה מדרך הטבע. מרן אבי זי"ע אמר כבר בשעתו, שאין לו ספק שבוודאי כל העוסקים והפועלים יש להם זכות גדולה, אבל עיקר הכח להשפיע בא מזה שבשמים ממעל האבות והזקנים והזקנות של הנשמות הללו מתפללים עליהם, שחטפו להם את הילדים והצאצאים, ובתחינתם למעלה הם גורמים שהצאצאים יתעוררו לתשובה. הרי אין לזה הסבר טבעי, הרי היצה"ר לא חלש היום יותר ממה שהיה לפני חמישים שנה, אדרבה הוא יותר קשה, והנסיגות פי אלף יותר קשה...

הגר"ר אלבז: נחש הקדמוני לפי מה שמזקין מתגבר... **מרן שליט"א:** זה פלא בלתי מושג... אני תמיד מתפעל כשאני בא לאירועים בנתניה, זה ממש הפלא ופלא וזה מרגש אותי תמיד עד דמעות, שאנשים באים ומבקשים ברכות, ורוב מוחלט מהבקשות לברכות זה שיהיה להם נחת מהילדים שיכנסו לשיבות, שילמדו תורה ויהיו יראי שמים... רוב הברכות זה על רוחניות, על תשובה ותיקון במעשים. העיר נתניה היתה פעם ריקה מכל רוחניות, ואילו כיום יש כאן אלפי אברכים שומרי תורה ומצוות, חשובים ונעלים מאד.

בעת מעמד הנחת אבן הפינה לקרית צאנז אמר מרן אבי זי"ע למה נקרא היצר הרע 'מלך זקן וכסיל', התינוח מלך, הרי הוא מושל בכיפה, וכן הוא זקן מימות בריאת העולם, אבל למה קורא לו כסיל, הלא הוא מנהיג את כל האנשים כרצונו. ואמר דהנה כשייסדו את העיר נתניה, היה אחד מהתקנות שלא יניחו לבנות בית מדרש ומקוה בעיר - כי הם לא רצו שיבואו יהודים חרדים להתגורר כאן, והיה זה כמשקל נגד העיר פתח תקוה שהוקמה אז ליהודים חרדים בלבד - אמנם באותו זמן של הקמת קרית צאנז היו כבר עשרות בתי מדרש, וכיום יש מאות מכל העדות, וכן ישנם כמה וכמה תלמודי תורה וישיבות מצויינות ובתי חינוך לבנות. ומזה מוכח שכל החשבון של היצה"ר לא היה כהוגן. ולכן הוא מלך זקן וכסיל, כי ככל שהוא מזקין רואים שהחשבון שלו לא עלה יפה והרי הוא כסיל, כי איזהו חכם הרואה את הנוול (תמיד לב, א)...

הגר"ר אלבז: לחמי ע"ה היתה דירה כאן בקרית צאנז, ובבין הזמנים הייתי בא לכאן, ושאלתי היכן יש בית הכנסת לדרוש, ולקחו אותי ל'שיכון סלע' ול'קרית נורדאו' ול'גן ברכה', ועוד, וכ"כ נקשרתי לנתניה בלב ונפש... הג"ר שמעון גבאי ע"ה היה אז אברך, והלך אתי בשבת לגן ברכה, ואמרתי לו שהוא יגיד כמה מילים לפני, והוא אמר לי שהוא לא יודע לדבר, ואמרתי לו, אתה כן תדבר... ואז הוא התחיל לתת שיעורים, ומזה נפתח כל המפעל כאן בנתניה. אח"כ הגיע הג"ר משה בן משה שליט"א תלמיד הגר"ש גבאי זצ"ל.

מרן שליט"א: ככה היום בכל השכונות בעיר ב"ה. **הגר"ר אלבז:** בסלע, בנורדאו, בכל המקומות... הכל בזכות המקום של האדמו"ר זצ"ל...

מרן שליט"א: כשאני למדתי פה בחיידר היו תשעים ילדים, והיום בליעה"ר...
הגר"ר אלבז: 'בן פורת יוסף'... זה תורה במסירות נפש שמתקיימת... זה המסירות נפש של האדמו"ר זצ"ל... אני לומד כל הזמן את דברי תורתו.
מרן שליט"א: אני אומר תמיד, שכל הדברים שהיה למרן אבי זי"ע סייעתא דשמיא עצומה בכל מה שהקים, בתורה עבודה וגמ"ח... כי בכל דבר רצה רק לקדש שם שמים.
 כאשר הקים את הישיבה לבני עדות המזרח...
הגר"ר אלבז: אני זוכר זאת, היינו אז ילדים קטנים...
מרן שליט"א: אמרו לו אז שזה לא בשבילינו, אנחנו לא מסוגלים לתת להם את הכלים. ואמר אני אצטרך לתת דין וחשבון, אני צריך לעשות. ואז הוא לקח את הרב בן שושן ועוד כמה רבים, וב"ה יצאו משם הרבה תלמידי חכמים. לאחר מכן כשהחלו להקים ישיבות לבני עדות המזרח אמר שאם כבר יש ישיבות בעבורם, אזי הוא כבר לא צריך.
 אני מתפלל להקב"ה שאהיה 'לתיקני שדרתיך ולא לעוותי', שאני לא אקלקל...
הגר"ר אלבז: ב"ה שכבוד האדמו"ר שיזכה לאורך ימים ושנים, ממשיך את שושלת הקודש של אבותיו, ואנחנו רואים את 'התחת אבותיך יהיו בניך'... אנחנו רואים ב"ה את ההמשכיות.
מרן שליט"א: מרן אבי זי"ע התחיל לבנות את קרית צאנז בטבריה, אז היה בנין אחד ולא יצא לפועל יותר מזה. אבל אחרי כחמישים שנה ב"ה זה יצא לפועל. הוא שם את היסודות, הכל בזכות הנטיעה שלו, איך שהקריה שם נבנתה עכשיו, זה היה למעלה מדרך הטבע, ממש ניסים, ראו שיש מישהו מלמעלה שמכוון ומסייע...
הגר"ר אלבז: אני רציתי להקים שם משהו ולא הצלחתי בשעתו... הם אמרו לי 'לא תוקם פה קריה חרדית'... והיום זה בליעה"ר...
מרן שליט"א: מרן אבי זי"ע אמר, דמה שאמרו חז"ל (סוטה מט, ב) "והגליל יחרב", אין הכוונה שכך יהיה בקביעות ח"ו, ודי במה שהיתה חריבה במשך תקופה...
הגר"ר אלבז: עכשיו זה כבר צריך להיבנות... 'מקימי מעפר דל'.
 האדמו"ר זצ"ל הוא נותן לנו כוחות... אני קורא מהדברי תורה של האדמו"ר זצ"ל, כל מילה. כל שבוע אני מקבל באופן ישיר את הד"ת ואני מוסר את הדברים הלאה.
מרן שליט"א: יש דברים אקטואליים ממש...
הגר"ר אלבז: לכל שעה ושעה... אני מרגיש ככה, וזה נותן לי חיים. לפעמים הם מאחרים להביא לי, ואני אומר להם, 'אתם לוקחים ממני את החיות'... יש לי גם את הספרים...
 מרן שליט"א הגיש לו מתנה את ספה"ק החדש שפע חיים דרשות חורש"י תשל"ח ב' כרכים.

וכיבדו מרן שליט"א בלחיים ובירכו זא"ז.
הגר"ר אלבז: שיזכה הרבי להמשיך את שושלת הקודש בלי שום מניעות. אבל באמת לא אומרים כך, כי הקב"ה ברא את ה'מניעות' לצורך הדברים שיהיה אחר כך 'נעימות'.
מרן שליט"א: מרן אבי זי"ע אמר לי פעם, אם תראה באיזה ענין שהולך לך בקלות, אזי צריך לחשוש וצריך שבע בדיקות, מי יודע איזה שטן מסתתר שם... אתה חושב טוב אבל היצה"ר מסתתר שם. ואם זה בא בקושי אזי זה סימן של קדושה. ואמר לי, תאמין לי שמאז ילדותי לא היה שום דבר שבא לי בקלות.
הרב אלבז (בקול נשנק מבכי): וכי איך אנחנו יכולים לתאר בחיים שלנו כל הדברים שהוא עבר... מה שהוא עשה... 'להדליק נר חנוכה' על הדרגשים... אני אמרתי שהנס הכי גדול זה ה"דברי יציב"... הוא למד גם בתוך גיא ההריגה, הוא לא ניתק את עצמו מהתורה.
מרן שליט"א: היה כל כולו טרוד בעיסוקיו המסועפים והרבים לריבוי כבוד שמים, שמטבעו רצה תמיד להרבות פעלים לתורה וליהדות, תלמודי תורה, ישיבות וכוללים, בית חולים ובית יתומים ובית אבות... ועשה כל זאת למרות שנפשו השתוקקה ללמוד תורה בלי הפסק, שזה היה חמדת ומשוש חיו, והיה בזה מסירות נפש שהפסיק בשביל לפעול למען הכלל. ובצוואתו הוא מתאונן שכל ימיו ביטל מן התורה, ושם היה זוכה היה יכול ללמוד...
אב"ד קרית צאנז טבריה: בכרך החדש של שפע חיים חורש"י משנת תשל"ח, השבוע פרשת עקב מדבר על ייסוד כולל ש"ס. הוא היה בארץ ישראל, בירושלים, ואמר שצריכים להיות ת"ח שיודעים את כל הש"ס.
הגר"ר אלבז: זה היה מצוטט לאחרונה, קראתי זאת. ב"ה שזוכים לראות את ההמשכיות... יש לפעמים צדיקים גדולים שנפטרים, אדמו"רים קדושים, ובקושי ממשיכים את מה שהוא עשה, אבל פה בליעה"ר מה שכבודו עושה... ויה"ר שתשרה שכינה במעשי ידיכם שתמשיכו להגדיל.
מרן שליט"א: לא זכיתי להיות אפילו ככלב המלקק מן הים, לחקות את מרן אבי זי"ע...
בנו: אבי שליט"א מסר בשיחת הפתיחה דברים של האדמו"ר זצ"ל, ובא אלי תלמיד ואמר לי שהמילים האלו מחזיקים אותו למשך כל השנה... זה בחור שבא מקיבוץ.
הגר"ר אלבז: קיבוץ חילוני גמור... והוא בקיא בסדר נזיקין, בקיאות ממש, הוא מקיבוץ רמת רחל מהשומר הצעיר. ויש מעוד קיבוצים, הם נעשים צדיקים ועדינים יראי שמים.
מרן שליט"א: לפני כמה שנים היה כאן בנתניה סיום מסכתא של איזה אברך בעל תשובה, וקראו לי, והראו לי תמונה איך שהוא היה נראה מלפני"ז, וממש לא יאומן איך שנשתנה צורתו בעדינות. אמרתי אז, שאם כתוב בספרים שמקבלים צורה חדשה וצלם אלקים, הרי הכוונה עליו...

שינתה את פניה כליל. המחלקה החדשה הורחבה ונבנה בפריסה של 1,200 מ"ר עם 17 חדרי אשפוז, והיא מאובזרת בציוד חדיש ומקצועי מהמתקדמים בעולם וכיום היא מהגדולות והמשוכללות ביותר בארץ.

דגש מיוחד ניתנה לרווחתם את קרובי החולים ומלוויהם, זאת בהתאם לדברי היסוד של המייסד הגדול כ"ק מרן זי"ע להשקיע בתנאים הנוחים של החולה ובני משפחתו ולא להסתפק רק בטיפול הרפואי.

הקמת מחלקה זו שמצילה חיים 24 שעות ביממה ו-7 ימים בשבוע, באה בעיצומו של פיתוח חסר תקדים בכל מחלקות המרכז הרפואי צאנו.

בניית המחלקה התאפשרה תודות לפילנתרופים ונדיבים מכל רחבי העולם, ובניהם בני משפחת פישר הנכבדה שיחי', שהרימו תרומתם קודש לזכר אביהם הבלתי נשכח, שר הצדקה וגאון החסד, הרה"ח ר' יעקב שלום פישר ז"ל, תרומה אותה זכה להקדיש בעודו בחיים.

בתחילת המעמד כובד הר"ר שמשון פישר הי"ו בן הנדיב להבחל"ח ר' שלום ז"ל בקביעת המזווה בכניסה למחלקה.

לאחמ"כ הסבו הכל למסיבה של מצוה באולם שע"י המרכז הרפואי, בראשות כ"ק מרן שליט"א ובהשתתפות כ"ק האדמו"ר מערלוי שליט"א, רבני בית החולים, חברי הנהלת בית החולים, חברי וועד המנהל, צוותות המחלקות והתפעול, ידידים וקרובי משפחה.

את הטקס הנחה שלוחא דרבנן הרה"ח ר' משה שמעון ראטה, חבר ועד המנהל. דברי פתיחה נשא מר נדב חן, מנכ"ל בית החולים, שסקר בפני הנוכחים את התפתחות המרכז הרפואי בכל המישורים ואת רמת הטיפולים הגבוהה שהוא נושא בגאון. בדבריו הודה נרגשות לכל התורמים שבזכותם הגיעו עד הלום.

עם הופעתו כבוד של כ"ק מרן שליט"א למעמד, כובד נציג המשפחה, הרה"ג ר' שלמה ברוך בער שליט"א, ראש כולל ערלוי לשאת דברים, בדבריו הרחיב אודות שרשרת הזכויות של משפחת פישר שהביאה אותם להקים מחלקה חשובה וקריטית שכזו להצלחתם של הזקוקים לרפואה.

הגה"צ רבי שלום צבי סופר שליט"א, בן כ"ק האדמו"ר מערלוי שליט"א ורב חסידי ערלוי, תאר את הייחודיות של בית החולים שנבנה בסמוך לביתם נאוה קודש של צדיקי בית צאנו והיכל ישיבת צאנו, וככזה שפועל על טהרת הקודש תוך הקפדה מלאה על כללי ההלכה.

לאחמ"כ ערך כ"ק מרן שליט"א שולחן לחיים, ואיחל מברכותיו למשפחת הנדיב ולכל הנוכחים. הס הושלך בקהל, עת החל כ"ק מרן שליט"א במשא הקודש, וזהו תוכנם:

ברשות כ"ק האדמו"ר מערלוי שליט"א וכל קהל הקודש כאן. כאשר עומדים לדבר אודות הר"ר שלום ע"ה, הרי שכמה שנאמר לא יהיה די.

מרן אבי זי"ע אמר פעם, חבל שרק החילונים לקחו את שערי התשובה...

הגר"ר אלבז: זהו סייעתא דשמיא, מתחילה הביאו יהודים ארצה ואח"כ השפיע עליהם רוח תשובה. ב"ה זה טופח על מנת להטפיה בכל מקום...

ואיחלו מרן שליט"א מברכות קדשו, וכן לצאצאיו שיחיו, וליווהו החוצה ונפרדו לשלום.

אחר תפילת ערבית חזר מרן שליט"א למעון הקודש בקיסריה.

יום שלישי פר' עקב י"ד מנחם אב

אחר תפילת מנחה ניגש הרב בן ציון יעקובוביץ מקרית אתא לקבל ברכת הקודש מאת כ"ק מרן שליט"א, לרגל התמנותו כמנהל רוחני דת"ת דרכי אבות בעיה"ק צפת תובכ"א.

לפני תפילת ערבית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של זקה"ק מרודניק זי"ע.

יום רביעי פר' עקב ט"ו מנחם אב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יקותיאל יהודה נ"י בן הרב דוד זלמנוביץ ר"מ בישיבת היכל התורה (בן הרב יצחק אייזיק מאיר שליט"א משב"ק, וח"ר אברהם בנימין רייכמן מביתר). והדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של רביה"ק מרודניק זי"ע.

לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב. לאחר התפילה, ניגש הרב דוד זלמנוביץ אל מרן שליט"א בשליחות מרכז 'שמחם' דחסידי צאנו, והביא קוויטל של כל המצפים והמצפות לישועה בזיווג הגון מגיל 20 ומעלה, מקרב אנ"ש מארה"ק ומחו"ל, להיזכר ולהיפקד בדבר ישועה ורחמים, ביום חמשה עשר באב, שהוא יום מסוגל לישועות. מרן שליט"א אמר שזהו יום גדול ומסוגל ואיחל מברכות פיהו שימצאו כולם את זיווגם ההגון הקרוב, ונטל הקוויטל עמו.

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן מורנו אלעזר יצחק נ"י בן הרה"ח ר' יעקב שליסל מירושלים (ב"ר מרדכי יוסף מב"ב), ע"ב הרה"ח ר' חיים המרמן מפעיה"ק.

יום חמישי פר' עקב ט"ז מנחם אב

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר ישראל דוב מנדלסון מפעיה"ק (ב"ר אפרים מבית שמש, וח"ר אהרן בר"י לוינטשיין מפעיה"ק).

בשעות הצהרים הגיע כ"ק מרן שליט"א לפאר את מעמד חנוכת מחלקת טיפול נמרץ החדשה במרכז רפואי צאנו ביה"ח לניאדו.

בימים אלה - לאחר בנייה של למעלה משנתיים ימים - זכו לברך על המוגמר, ומחלקת טיפול נמרץ

בסיוע למוסדות התורה הק' עשרות בשנים. כאשר רק בשמי מעל יכולים לחשב עבורו שכר המצות, כי לכל דבר ישנו פירות ופירות פירותיהן.

והן בענייני חסד, כסיוע למשפחות נשברות ושבורי לבב, אלמנות ויתומים וכו', שלא היה ממתין כלל שישגשו אליו לבקש סיוע, אלא מיד כשהיה נודע לו מכך, היה משגר עזרתו ובודק ומברר היאך יוכל להקל מעליהם סבלם. כן היה בכל מקום שהגיע ושהה, אם בבתי רפואה בחו"ל או בשאר מקומות, שכשהיה נקלע לאיזה מקום, מיד בלבו החם הרגיש בסבלותם של אחרים ועמל במסירות להקל עליהם סבלם, באופן נעלה ביותר למעלה מהשגתם של שאר עמא דארעא. ובבחי' 'מצוה גוררת מצוה' (אבות ד, ב), הרי שתמיד חיזר וחיפש עוד ועוד היאך יוכל לגמול ולעשות חסד באונו ובממונו.

שורש הענין הוא על ידי אמונת ודביקות בצדיקים, שהיה לו אמונה תמימה והיה מתהלך בתמימות, דבק תמיד בצדיקים אצל רבו כ"ק האדמו"ר מערלוי זצ"ל בכל השנים ועוד הרבה צדיקים. כשדבר זה האיר לו דרכו להיות תמיד מעלה ומוסיף בקודש, וביותר שלא היה מחזיק טיבותא לנפשיה, כי בעוד שרבים מאלו אשר מגדבים מהונם לצדקה מבקשים לפרסם הדבר ולעשותה בפומבי, וככל שיעשו לא יהיה די עבורם, הרי שאצל הר"ר שלום היה בהיפך הגמור, שמעולם לא הסכים שיפרסמו הדבר, כי אם אדרבה היה הכל בהשקט וצנעא, ומוסדות התורה והיחידים אשר קיבלו ממנו הרגישו כאילו הם עושים לו הטובה עבורו במה שמקבלים הימנו הממון. ומדריגה רמה זו שזכה לכך מורה על גדולת ורוממות נשמתו.

ואפ"ל זהו שרמוז גם בפסוק הנמצא כזה איש אשר רוח אלוקים בו, דהנה רו"ח עולה בגימטריא כמנין חס"ד א"ל כ"ל היו"ם (ראה אמרי נועם, פר' בלק, ועוד), והנה כתיב (תהלים פט, ג) עולם חסד יבנה, ואמרו חז"ל (סוטה דף י"ד ע"א) תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים, והיינו כי כל העולם כולו נברא בשביל החסד, ועל זה אמר 'הנמצא כזה איש אשר רו"ח אלוקים בו', היינו שמידת החסד יהיה אצלו באופן נשגב כזה, כאשר בלא עשיית חסד

הגה"ק הייטב לב מסיגעט זי"ע בשעה שהספיד את החסיד רבי יוסף ליב כהנא זצ"ל מעיר סיגעט - אשר להשיג מעט אודותיו נספר מה שהעיד עליו בפעם אחרת הייטב לב, כשכבר חלפו יותר מעשרים שנה מעת הסתלקותו לשמי רום של רביה"ק מרנא הדברי חיים זי"ע, שהוא יש לו מדריגה שיכול לראות את הרב הקדוש מצאנו בהקיץ בכל עת שירצה.

ובהספדו עליו אמר הייטב לב זי"ע לבאר מאה"כ (בראשית מא, לח) הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו, דהנה רבים המה הצדיקים המפורסמים גדולי ישראל בעלי מדריגה ובעלי רוח הקודש אשר זוכים שיתגלו אליהם צדיקים מעלמא דקשוט (ראה שפע חיים דרשות חורש"י תשמ"א, פרשת חיי שרה), ואין בכך חידוש ופליאה כל כך מאחר שהם מופשטים מחיזו דהאי עלמא כראשונים כמלאכים, אולם רבותא היא, שאדם הנחשב לבעל הבית, המנהל עסקים חונן ומלוה ונושא ונותן כהמון העם, ובכל זאת יהיה איש אלקים ובעל מדריגה, זהו דבר חידוש ומילתא דלא שכיחא.

וזאת היתה מדריגתו של יוסף הצדיק, שהיה איש מצליח בענייני דעלמא, הן בבית פוטיפר היה מנהל את כל עסקי פוטיפר, וערך את חשבונותיו כמו שתרגם אונקלוס עה"פ (בראשית למ, יא) ויבוא הביתה לעשות מלאכתו, למיבדק בכתבי חושבניה, והן בבית האסורים כל אשר היו עושים שם הוא היה עושה (שם כב), ובכל זאת היה איש אשר רוח אלקים בו היודע כל תעלומה ובקי בפתרון חלומות. הוא הדבר אשר אמר פרעה, הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו, אמת כי כבר היו לעולמים גם בין אומות העולם נביאים ואנשי מעלה, אך הנמצא כזה 'איש' הנראה כאיש פשוט שאף אחד איננו מעלה על דעתו שהוא בעל מדריגה, ובכל זאת אשר רוח אלקים בו, איש כזה אינו נמצא, עכת"ד.

על משקל הדברים ניתן לומר גם על הר"ר שלום ע"ה, כי דומני שאף בדורות עברו ובוודאי בדורנו דור האחרון, לא שמענו על מושגים מורמים כאלו בצדקה וחסד, הן לענייני תורה, להגדיל כבוד התורה ולהרבות תורה בישראל, אם בהקמת מוסדות קדושים לתורה ולתפילה בקהילת ערלוי ובעוד, והן

דמים, שבוודאי אין חז"ל חפצים לספר עובדות בעלמא, כי אם לצורך לימוד, ומכך למדנו שניקיון החדר ששוהה בו החולה, הרי זה מניעת סכנת נפשות. [ובשעתו היה רב אחד שתמה היאך יכולים לנהל ולהקים בית חולים שיתנהל על פי הלכה, ומען כי ב' דברים הללו המה תרתי דסתרי, והיטב חרה למרן אאדמו"ר זי"ע על כך, כי הלא תורתנו הק' תורת חיים היא, ויסוד העולם האמיתי היא התורה הק', ואם צריכים לסייע לאיש מישראל הרי שבכל מצב וענין ימצאו תשובה ותרופה בתורה הק'].

בשיחתו הראשונה של כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע לצוות בית החולים - כפי שנהג למסור מידי תקופה - התבטא כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע, כי רוצה לתקן ב' תקנות חשובות, האחת שהחולה המאושפז אצלנו בבית החולים הוא לא אסיר... אלא הוא בעל-הבית, והשנית שכאן אצלנו בבית החולים אין סודות, כל מי שרוצה להביא רופא, איזה רופא שרק רוצה, יוכל להביא, כל רופא יוכל לבוא לראות ולבדוק את התיק וכל אחד ואחד לקרוא לכל רופא שיחפוץ ולקבל כל אשר ירצה. [כי בימים ההם היה הנוהג כשהיה חולה ניגש לבקש חוות-דעת מרופא נוסף והיה מבקש את החומר הרפואי שלו, היה הרופא המטפל נפגע ומפסיק הטיפול וכדומה].

עוד פנה אל הסגל הרפואי ואמר להם, בעניני הרפואה תעשו כמיטב יכולתכם, אכן על יסוד זה בנוי ומושתת בית החולים, ואת זאת אני דורש ומבקש מכם, להקפיד לאחל בוקר טוב; ערב טוב; ומילה טובה לחולה. וכיום כבר מכירים כולם שזה הוא גם חלק מהרפואה, ולא רק מצד הנימוס, כי שכשהחולה יש לו הרגשה טובה יש בו יותר כח להתמודד עם הבעיה הרפואית. כשנותנים הרגשה טובה לחולה הרי שזה גופא גורם ומביא לאריכות ימים ושנים, כשהיפוך הדברים ברופא אשר הוא מזעיף פנים ויש לו פנים חמוצות לכל בקשה וכו'.

יושבים כאן חלק מחברי ההנהלה וצוות בית החולים, אשר הם עדים לדבר כי הרופאים מנסים לקיים הדברים הללו בתמידות, כאשר תמיד אני עומד מתפעל מעבודתם, וזהו לכל אחד ואחד ללא כל הבדל, שנותנים היחס המכבד לכל אחד הן

כמעט ולא היה יכול לאכול ולישן וכו', וכל חיותו היה ממעשי הצדקה והחסד.

והנה אנו מאמינים באמונה שלימה בהשארת הנפש, כי עיקר יצירת ובריאת האדם בעוה"ז ותכלית הבריאה הוא שכל אחד ישתדל להשלים עצמו כדבעי, שעל ידי כן נשאר לחיות גם לחיי העולם הבא, אכן לא באופן של אכילה ושאר צרכי בני אדם, אלא שנשמתו רואה וחופפת כאן בעולם. ובכל מצוה ומצוה שיקיימו, ומה שיעסקו בתורה ובעבודה ובגמילות חסדים בבתי כנסיות שנדב מהוננו, ושאר מקומות התורה וענייני הצדקות, וכן כל אותן הצאצאים מהמשפחות שלא נתן שישבר מטה לחמם, וכולם נתגדלו לתפארת, אשר כל זה הוא תמיד בבחי' מוסיף והולך, הרי שעל כל אלו מוסיפים וקושרים לו כתר לראשו ומרבים לו עוד על שכרו.

מובא בספרים כי האות האמצעית בתיבת 'חסד' שהוא אות סמ"ך היא עגולה, כי העיגול מורה על ענין החסד, לידע שאין כלל פינות או קצוות, כי עשיית חסד הוא הקירבה לכל מי שהוא מזרע בית ישראל בכל הגוונים והעדות, שכולם יכולים לישב במחול אחד. לראות תמיד מעלת חברינו ולא חסרונם, היפוך ממדווי הדור שכל אחד רואה רק את נגעי חבירו וחפץ לתקן את כל העולם, והוא עצמו לא יתקן דרכיו כלל. ואמנם על ידי עשיית החסד נזכה לישועת ה' באמת ולהתגבר כל אחד ואחד על כל הקשיים העולים להגלו.

*

כשחתנו הרב שלמה ברוך בער שליט"א דיבר, הזכיר בדבריו את דברי הגמ' בנדרים (דף מ' ע"א) על רבי עקיבא שכיבד וריבץ לפני החולה, וע"י כן חיה, ואמר לו ר"ע החייתנו וכו'. ודכירנא בעת שבנו את המרכז הרפואי, ונתעוררה השאלה אצל ועד ההלכה של בית החולים בענין ניקיון בביה"ח בשבת, שהרי יש בזה מלאכות דאורייתא, וכמובן שנעשה הכל ע"י נכרי, אך יש שאמרו שאינו כ"כ חשוב לעשות בשבת ואפשר גם לעשות במוצש"ק, ושאלו את מרן אאדמו"ר זי"ע ואמר על זה הגמ' הנ"ל שע"י שכיבד וריבץ ר"ע לפניו, חיה, א"ל ר"ע החייתנו, ויצא ר' עקיבא ודרש כל מי שאין מבקר חולים כאילו שופך

תורה ולהנהיג עדתו הק' בהרמת קרן ישראל. וכעת שעומדים אנו אחר יום ט"ו באב וכבר נהגו הצדיקים לאחל ולברך בברכת כתיבה וחתימה טובה, ויה"ר שתזכו כל אחד ואחד ליטול ולהכניס הברכה אל תוך ביתו מתוך שמחה וטוב לבב, עדי נזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

בסיום המעמד נפרד כ"ק מרן שליט"א לשלום מכ"ק האדמו"ר מערלוי שליט"א. ונסע מרן שליט"א למעון הקודש בקיסריה.

יום שישי פר' עקב י"ז מנחם אב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יהושע אשר נ"י בן הר"ר משה צבי גנזל מביתר (ב"ר חיים מביתר, וחה"ר יהודה טאובר מביתר).

יום ראשון פר' ראה י"ט מנחם אב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יקותיאל יהודה נ"י בן הר"ר ישראל גרין מפעיה"ק (בן הג"ר יעקב קאפיל שליט"א מפעיה"ק, וחתן להבחל"ח הרב שמואל לנדאו ז"ל).

יום שלישי פר' ראה כ"א מנחם אב

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה משה יוסף נ"י בן הרה"ח ר' גרשון איצקוביץ מפעיה"ק (ב"ר שרגא ז"ל, וחתן שינדלחט"א הרה"ח ר' אברהם יעקב רובינשטיין מפעיה"ק). בשעות הצהרים חזר מרן שליט"א מקיסריה למעון הקודש פעיה"ק.

בערב אחר תפילת מנחה עברו תלמידי שיעור א' דישיבה"ק פעיה"ק שעלו כעת ללמוד בישיבה גדולה יחד עם הגה"צ אב"ד קהילותינו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, לקבל ברכת הקודש לרגל תחילת הזמן ביום א' העעל"ט.

יום רביעי פר' ראה כ"ב מנחם אב

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר אליעזר וירצברגר מפעיה"ק (ב"ר יצחק מירושלים, וחה"ר אברהם קליין מפעיה"ק).

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן שמעון נ"י בן הרה"ח ר' משה אהרן שפירא מפעיה"ק (בן הג"ר שמואל אריה מפעיה"ק), ע"ב הרה"ח ר' אהרן אליעזר שכטר מקרית הבעש"ט - פ"ת (ב"ר מענדל מב"ב). אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל מבעלי השמחות בחודש אלול הבעל"ט.

לאנשים חשובים ומפורסמים, והן לאדם הפשוט ביותר, כל מקרה ומקרה לטפל בו במסירות בסבלנות ובנאמנות, ועל אף עבודתם הקשה בכל עת, עם כל זה לכל שאלה מצד החולה ומלווייו יענו בסבר פנים יפות ובמסירות, עד שניכר שיש בזה יקרה של נאמנות ואהבת ישראל באמת.

והאמת ייאמר, כי בוודאי לא לחינם הגיע להר"ר שלום ע"ה מן השמים זכות גדולה זה שיהיה לו חלק במוסד קדוש זה, כי מיד כשהגיע הר"ר שלום ע"ה לכאן ראה ענין גדול זה, עד אשר חסד בחסד נפגשו, וזכה להפריש מהגון סכום הגון לצורך מקום קדוש זה. וכיון שזכה להיות שותף עם מרן אדמו"ר זי"ע בבנין מוסד קדוש זה, והרי השותפים מדרכם הוא מפעם לפעם להפגש זה עם זה, מעתה בוודאי שמרן אדמו"ר זי"ע מכיר לו טובה על כך בעולם העליון. ובפרט שכאמור תמיד מתווספים ונוספים לו עוד מצוות על ידי מעשיו הללו.

ב"ה זכה ר' שלום ע"ה לבנים ומשפחה חשובה אשר כולם אהובים ברורים ונאמנים להמשיך בדרכיו, וזכו לקיים דברי אביהם, לקיים דברי המת, בשלימות ליתן ולהשלים הבטחתו, וזכות גדולה זו היא גם לבנים יעמוד גם להם לעולמי עד. ובוודאי בזכות זאת זכות אבות לבנים יזכור, לראות מעתה אך שמחות ונחת, והאלמנה תחי' תזכה לראות ולרוות רוב נחת מכל יוצאי חלציה מתוך אריכות ימים ושנים טובים, דורות ישרים מבורכים. והנגוע לנו ללמוד מדרכיו ומעשיו הללו, ולדעת שכמה שעשו תמיד להמשיך בכל עת לעשות ולפעול עוד ועוד, כי רק בריבוי של חסדים זה עם זה ישנו תקווה ותקומה לעם בני ישראל.

כאשר ייסד מרן אדמו"ר זי"ע את בית החולים אמר שהוא מבקש ומתפלל שלא יצטרכו כלל לשאר מחלקות בית החולים, כי אם רק עבור יולדות, להרבות השמחה בבתי ישראל. ומקווים ומייחלים אנו שהתפילה תתקיים וירבו השמחות בישראל, ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו ומעשי ידינו כוננה עלינו, ונזכה להתראות מתוך שמחה והתרוממות הנפש תמיד, ולקדש שם שמים. הברכה אחת היא לכ"ק האדמו"ר מערלוי שליט"א שיוזכה להמשיך להרביץ

קטעים מתוכן השיחה אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א עם המסובין בעת סעודות שבת במעון הקודש בקיסריה פרשת עקב תשפ"ב

הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה: פעם שאל אותו הרופא מה הוא עושה. וענה, שהוא חושב טוב על יהודים...
גאב"ד קרית הבעש"ט: מרן זי"ע ביקר אצלו כמה וכמה פעמים, בכל פעם שהגיע לבקר בארץ ישראל, תיכף בבואו וטרם חזרתו...
מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע הזכיר עצמו אצלו עם שם אמו.
גאב"ד קרית הבעש"ט: פעם אחת נסגרו שניהם ביחידות, ובירך למרן זי"ע, "השי"ת יעזור שלא יפריעו לא לי ולא לך"...
כשמרן זי"ע הגיע בביקורו הראשון לא"י, שלח שליח אל הרה"ק מבעלזא זי"ע שברצונו לבוא אליו לאחר שיסיים לערוך שולחנו הטהור, ובכל מהלך הטיש מיהר הרה"ק מבעלזא באומרו שה'קלויזענבורגער רב' צריך לבוא... וכיבד את מרן זי"ע לישיבת בראש, אך סירב.
פעם אף הלך אליו מרן זי"ע להשתתף בסעודה שלישית!...

הילולת הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל
גאב"ד קרית הבעש"ט: השבוע חל היארצייט של הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצ"ל.
מרן שליט"א: בין הדברים היה מרן אדמו"ר זי"ע מפליא את הנהגתו שהיה מקפיד להסיר כל בגד בפני עצמו, כמובא בהלכה^א, אך היה מקפיד הקפדה יתירה על זאת, כגון כשהיה פושט ה'וועסטיל' היה מקפיד להוציא קודם את השעון כיס, ואח"כ לפשוט את הוועסטיל, וזאת מחשש שני מלבושים.^ב
פעם אחת רק חשב הגבאי להוריד אותם יחד, ועל מחשבה זו לבד קנס הרה"ק את עצמו...
הגרמ"מ: הוא הקפיד מאד על זוגות...
גאב"ד קרית הבעש"ט: גם על 'יחוד' הקפיד מאד, ולא הסתפק בשני אנשים, אלא הקפיד שאם יש אשה, שיהיה ג' אנשים בחדר.^ג
מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע הפליא את מדתו הידועה לדבר אך טוב על ישראל...

שיכין עבורו שני ביצים מטוגנים בשמן וחלה וכו', ניגש ר' איציקל להרה"ק מהר"א ואמר לו, הרי יש בזה משום זוגות "סאיז דאן זוגות", ובוה רצה לכבד דעת קדשו של הרה"ק בענין זוגות. אמנם הרה"ק הגיב על זה שיש עצה על זה, משאירים קצת מהביצים המטוגנות.

^א בספר בקודש פנימה (שער התורה פ"ד): מרן הקדוש הקפיד מאוד ומאוד שבעת קבלת ה'קוויטלעך' כאשר אשה נכנסת לחדרו, יהיה יחד עמו בחדר עוד שני אנשים משך כל עת שהותה. לפיכך הקפיד מרן מאוד, ששני האנשים ייכנסו קודם ורק לאחר מכן תיכנס האשה, כך שלא יהא רגע בו נמצאת האשה בחדר מבלי נוכחות שלשה אנשים. יעו"ש עוד הרבה בעניין זה לגודל קדושתו.

^ב מן העניין לציין דיבור נאה מהביקור השני שערך מרן זי"ע במעון קדשו בתל אביב, היה זה אור לו' טבת תש"ט. מתוך קובץ אז נדברו ג' (עמ' 10): האדמו"ר מצאנו קלויזנבורג סיפר לכ"ק מרן ז"ל כיצד עברו עליו הימים בארץ ישראל בהם נסע מעיר לעיר ומכפר לכפר בקרב קהילות ישראל. אמר לו כ"ק מרן ז"ל בהתפעלות, קלויזענבורגער רב, אני מקנא בכם, אין לי את המדריגה של 'יורד משה מן ההר אל העם' כפי שזכיתם אתם. עוד התבטא, הרי זה אולי ניצוץ מנשמת שמואל הרמתי שמואל הצדיק, שהיה מחזר בכל מקומות ישראל לעורר לבבות לאביהם שבשמים.

^א ראה קובץ אז נדברו ג' (עמ' 10): הביקור הג' היה כאשר האדמו"ר מצאנו קלויזנבורג שבת פ' שופטים בירושלים, ובמוצש"ק אחרי סעודה ג' ותפילת ערבית והבדלה שהסתיימה בשעה מאוחרת מאד בשעה 11:30 הלך להשתתף בסעודה שלישית לכ"ק מרן ז"ל בשכונת קטמון. כ"ק מרן ז"ל כיבדו לזמר 'אודה ד' בכל לבב' ובברכת המזון כיבדו כ"ק מרן ז"ל בהגהת הכוס לידו. אחרי סעודה ג' נפרד ממנו כ"ק מרן ז"ל לשלום. בספר בקדושתו של אהרן (בשפתי צדיקים), בשם כ"ק אדמו"ר מערלוי זצ"ל: דיבר מהעבודה הגדולה של האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל. ואמר שכשהגיע לירושלים לא ערך השולחן ברבים, באומרו שמכיון שהבעלזער רב בעיר אינו רוצה לערוך השולחן. והוא חידוש שויתר על עבודה כזו שהיה לו, בעת עריכת השולחן שלו הרגישו שהיה לו כל רגע ורגע התעלות רוחנית ודבקות נפלאה, וכל זה הניח משום כבודו של הרה"ק מבעלזא. כמו"כ לסעודה שלישית יצא לקטמון להרה"ק מבעלזא.

^א עי' שו"ע או"ח ריש סימן ב', ובמג"א שם (סק"ג) בשם שער הכוונות, בעניין לבישת ב' בגדים יחד. ובשולחן הטהור להרה"ק מקאמרנא זי"ע (שם סעיף א'), שיש להקפיד אף על פשיטת שתי מלבושים.

^ב ראה בספר שולחן רבותינו - בעלזא (סי' ב'): מרן הקפיד לא לפשוט שני מלבושים כאחת והיה לובש וועסטיל ובתוך הכיס החזיק את השעון שהיה קשור בשרוך כשעמד לפשוט את הוועסטיל היה מקפיד להוציא קודם את השעון ואח"כ לפשוט את הבגד וזאת מחשש שני מלבושים דהוה קשה לשכחה. ובהערה שם: היינו דשני חומרות נקט כ"ק מרן ז"ל. א', דלא רק כשלבש הבגדים לא לבש שני מלבושים ביחד אלא גם כשפשט לא פשט שני מלבושים ביחד. ב', דאף שעון שלא נקרא מלבוש, ג"כ לא הי' פושט ביחד עם מלבוש. וראה בכה"ח (סק"ו) דאפי' ב' כובעים א' קטן בתוך גדול אין ללבוש יחד. ועי' אשל אברהם בוטשטאטש סי' ב' שהארין בזה.

^א ראה בספר בקודש פנימה (שער הקדושה פ"ג): מרן בקדושתו היה מאלה שהקפידו וחשש מאוד לענין זוגות. יתכן והדבר נבע מחמת המובא בגמ' (פסחים קט, ב), כי על אדם חשוב להיזהר בכך ביותר. וראה בספר בקדושתו של אהרן (הנהגותיו הק'): כ"ק מרן דקדק בכל דבר משום זוגות, באכילה וגם בדבור. ובשבת שהמנהג לאכול ב' קוגלין עשו עוד העלזי"ל ממולא שיהיה כקוגל ג'. וכן דקדק גם בדיבור שלא יהיה זוגות. ופעם נכנס אחד בקודש פנימה בליל ה' והלך פעם אחת ולא נתן היד בשעת פרידה, וציוה כ"ק מרן שישב חזרה, ושאלו מרן, פארוואס האסטו נישט גענומען דע האנט. וענה הלה, שמצפה להיות גם על שבת. כשיצא אמר לו ר' יצחק לאנדא (נ"י), שלא ילך מכאן שבודאי יקרא אותו כ"ק מרן עוה"פ כיון שדיבר עמו ב' פעמים. וכך הוה, לאחר איזה מינוטין קראו מרן עוה"פ ושאלו, ווי שטייסט דו איין, והיה מאוחר בלילה, ורמז ר' שלום שיאמר אצלו, ואמר, ביי ר' שלום, אמר מרן, אה זייער גלייך.

עוד מסופר בספר שיח זקנים (ח"ג ע' רל"ח) שהרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זצ"ל רצה לדעת אם הרה"ק מהר"א זצ"ל מקפיד על זוגות. פעם אחת היה בארץ ישראל אצל הרה"ק, ואמר להגבאי שרוצה לסעוד. אמר הגבאי להרה"ק שר' איציקל רוצה לסעוד כאן, וציוה הרה"ק מהר"א לייחד מקום ולהכין סעודה עבורו. כאשר אמר הגבאי להרה"ק ר' איציקל

באנייה. כמו כן אמר שלדעתו לא יאמר 'הגומל' בשם ומלכות על נסיעתו באוירון.^ט

גאב"ד קרית הבעש"ט: הכיבוד אב שלו היה להפליא... ואפילו כשכבר היה בערוב ימיו חרד כשהזכירו את שם אביו.

היעודה הגיע רבינו זצוק"ל ועשה את דרכו לעבר ביתו של הרה"ק, אשר שיגר את משמשיו להקביל את פני רבינו זי"ע. בהגיעו, מפני דוחק המון החסידים בקושי פילסו דרך למרן רבינו זי"ע עד למשכנו של הרה"ק, אשר קם ממקומו והמתין לרבינו בפתח לקבל את פני קדשו. בהיכנסו קבלו בכבוד עצום ורב ובחביבות מרובה יוצאת מן הכלל. ליד מקום הרה"ק מבעלזא בראש השולחן הוכן מראש כיסא נוסף לשיבת רבינו, אך רבינו הזיז את הכיסא לצדו של השולחן.

פגישתם של האדמו"רים שרפי מעלה נמשכה שעה ארוכה, כאשר השיחה ביניהם בתחילה התנהלה בהתעניינות על הנסיעה של רבינו, ונמשכה בדברי שבח ויקר לארץ הקדושה, מעלתה וגודל מצות ישוב ארץ ישראל. בתוך הדברים סיפר רבינו על שמחתו הגדולה לפגוש יהודים בכל תחנותיו בדרכו לארה"ק, אפילו בטורקיה, שם פגש קבוצת בחורים המשוחחים בלשון הקודש, העושים דרכם ללמוד בשיבת "פורת יוסף", וכששמע זאת הרה"ק מבעלזא אלוו עיניו בשמחה רבה. מענין לענין באותו ענין פלפלו האדמו"רים בדבר הלכה, האם יש לברך ברכת "הגומל" בשם ומלכות כאשר טסים במטוס. בנידון זה הביע הרה"ק מבעלזא את דעתו הק' כי יש לברך ללא שם ומלכות. ואכן מני אז נהג כן רבנו.

מהר"א זי"ע שאל אז לרבינו זי"ע במה באתם לאר"י, ענה רבינו זי"ע באוירון, ענה מהר"א זי"ע "פעם לא היה ניחא לי כי כ"כ שיעשו באוירון, רק היות שאמרו שאם יסעו ריק בספינה תגרום הנסיעה להרבה זמן ביטול תורה, הסכמת". וסיים מהר"א זי"ע לדעתי הנוסע באוירון אפ"ל ברכת הגומל אי"צ לברך בשם ומלכות. לאחר שרבינו זי"ע שאל לדעת טעם מקורו טהור, השיבו הרה"ק מבעלזא זי"ע, כי הנסיעה באויר אינה בבחינת יורדי הים... סתם ולא פירש...

ממין הענין יש לציין שרבינו זי"ע סיפר להרה"ק מבעלזא: שמעתי לספר אשר בתקופת חיי חיותו של זקה"ק מצאנו בעל "דברי חיים" זי"ע כאשר הרכבת הראשונה יצאה לדרך, אמר זקה"ק במליצה שהרכבת הומצאה זה בוודאי כבר ההכנה לביאת המשיח, כי הנה הלא מובא בדברי חז"ל שבעקבתא דמשיחא יקיפו ענני כבוד את בני ישראל שבגולה ויעלום לארץ ישראל, ובוודאי להיכנס לענני הכבוד יזכו רק הצדיקים, ואילו שאר העם יבואו ברכבות... ועל משקל דברים אלו אני מוסיף כך במליצה המשיח רבינו זי"ע שכיום גם האוירונים נעשו כהכנה לביאת משיח. הרה"ק מבעלזא זצוק"ל נהנה מאד מהדברים, ושפתיו הק' מללו פעמים מספר: כך אתם אומרים שכל האוירונים הכנה לביאת משיח הם... ונהרת קורת רוח ניכרה על פניו הק'.

ובהמשך לזה סיפר הגרש"א אונסדורפר זצ"ל שהתלווה עם רבינו זי"ע בביקורו אצל מרן מהר"א זי"ע. על אם הדרך בשונו מבהיקור, הביע רבינו את התפעלותו מדבריו הק' של הרה"ק מבעלזא, אשר חידוש הוא למה פנה אליו בשאלה במה נסע לארה"ק, ולמה פסק לו הלכה בנידון ברכת הגומל הלא לא שטח לפניו שאלה בזה, ובכלל הלא כידוע נמנע הרה"ק מבעלזא להורות הלכה למעשה. ופנה אלי רבינו זי"ע "הלא אתם סיפרתם לי עובדא שהיו אצל מרן אדמו"ר מבעלזא בשבת שלפני ז' אדר, אז הסתפק האדמו"ר מבעלזא אם לומר צדקתך כיון שלמחר ביום א' הוא ז' אדר. ואמר שלדעתי לכאן אי"צ לומר, אבל בכל זאת צוה לשאל את הגאון מטשעבין זצ"ל (הגאון מטשעבין ענה אם הרבי מבעלזא אמר שאי"צ לומר א"כ בוודאי הלכה שאי"צ לומר צדקתך בכה"ג), מעובדא הנ"ל נראה שעל שאלה אם לומר צדקתך לא רצה לפסוק בעצמו, ועל שאלה יותר חמורה אם לברך ברכת הגומל בשו"מ בנוסע באוירון כן פסק בעצמו וביותר שבכלל לא שאלתי אותו ע"ז ומעצמו אמר לי, וחידוש פלא כל הענין. וסיים רבינו זי"ע לאמור: מסתמא היתה לו כוונה עמוקה בזה ובודאי נתכוון הצדיק להמתיק הדינים ולבטל הסכנה, ועל כן מצוה לשמוע דברי חכמים..."

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בשיעור חורש"י פר נשא תשל"ט: זכורני כשהייתי אצל הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע בעיר

בהזמנות אחת התבטא הרה"ק מבעלזא לאחד שיביט על פני מרן זי"ע, בהפטירו: זה יהודי עם יראת שמים... מן שליט"א: הוא היה אומר שלכל יהודי יש חזקת כשרות. הוא אמר למרן אדמו"ר זי"ע שיבוא לא"י בספינה ולא באוירון, ולכן חצי דרך נסע מרן אדמו"ר זי"ע

ראה 'חסידי מספרים' עמ' 92: הגאון רבי ירמיהו כהן שליט"א אב"ד פאריז כותב בזיכרונותיו בזה"ל: המשב"ק הרה"ח ר' שלום פויגל ז"ל סיפר לי, שכשהיה כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע לביקור אצל כ"ק מרן הגה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל היה אצלו תכונה רבתי והכנה דרבה. הגה"ק זי"ע זירז את עצמו במשך כל היום ושינה את סדר יומו. והתבטא האדמו"ר מבעלזא באזניו כמ"פ בפ"ק: "ס'קומט צו מיר א גודל מ'דארף זיך צו יאגן", והקדים את עריכת השולחן שערך לכבוד יומא דהילולא של אביו מרן מהרי"ד זי"ע כ"ב חשון עבור קבלת פני מרן זי"ע, ובאמצע הטיש שאל: "ער איז שוין דא?...". אחר יציאת מרן זי"ע פנה האדמו"ר מבעלזא לרבי שלום פויגל: "שלום ראית אותו, הסתכלת בצורתו? א איז וואס האט הצלחה אין יראת שמים!! (יהודי שיש לו הצלחה ביראת שמים)", וכן דבר עליו ממש בהתפעלות.

ראה 'לפיד האש' ח"ב ע' תרמ"ט: בבואו (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע) לביקור בארצנו הקדושה, תמוז תשי"ז, סיפר לפני האדמו"ר מבעלזא מהר"א זצ"ל על מהלך הפלגתו מחו"ל באניה בלב ים, הזכיר שהיה ברשותו ספר תורה נאה, וקרא בו קריאת התורה בציבור, אם כי הסתפק למדי בנוגע לנוסעים באניה אם אפשר לצרף אותם ל"מנין", "אמרתי לנפשי", הוסיף מיניה וביה, "כשהייתי בא להתפלל, הרי הוא בחזקת כשרות..." והאדמו"ר מבעלזא הגיב על כך כהרף עין בהתעוררות: "בודאי... בודאי... יהודי שבא להתפלל, יש לו חזקת כשרות..."

המשב"ק הרה"ח ר' יהושע וייצנבלום ז"ל, סיפר על הביקור הראשון של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע אצל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, הדברים התפרסמו בביטאון צאנז גליון רכ"ט, וכדלהלן בתוספת דברים.

עוד טרם הגיעו לארה"ק הביע רבינו זי"ע את משאלת לבו הטהור לבקר אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע. היות ורבינו הגיע ארצה לאחר חצות ליל חמישי, ומשם המשיך ישר לחיפה ואח"כ נסע לשבת לצפת, לכן כדי למנוע תוספת טרחת דרך, מחיפה לתל-אביב וחזור, עמדנו בקשר עם הגבאי הרה"ח ר' שלום פויגל [ז"ל] שהביקור ייערך לאחר שובו של רבינו זי"ע מצפת.

ממחרת השבת ביום ראשון, בהיותנו בחיפה ביום הראשון להגיעו ארצה, מיד לאחר תפלת שחרית והברית, שוב פונה אלינו רבינו זי"ע כי אין צרוננו להמתין עד לאחר השבת ועוד היום רוצה לנסוע לתל אביב לבקר את הרה"ק מבעלזא. מיד יצאנו הגרש"א אונסדורפר ואנכי במונית לתל-אביב, לעבר ביתו של הרה"ק מבעלזא ברחוב אחד העם, על מנת לקבוע את שעת הביקור. בהגיענו למקום פגשנו בגבאי ר' שלום, אשר שמע את מבוקשנו ונכנס מיד לקודש פנימה לשאול את פי הק' של מהר"א. מששמע הרה"ק על שליחותנו מרבינו נקראנו פנימה וכיבד מאד את הגרש"א אונסדורפר, כשהרה"ק מתעניין אצלנו בכל פרטי הנסיעה של רבינו זי"ע, איך הגרשתו ומה תוכניותיו וכדומה.

להודעתנו כי רבינו רוצה עוד היום לבקר את כבוד קדושתו שמח הרה"ק מאוד, והיות ובאותו יום - כ"ב חשון - יומא דהילולא של אביו הרה"ק מרן רבי ישכר דוב זי"ע מבעלזא, והרה"ק עורך לעיתותי ערב את שלחנו, נקבעה שעת הביקור לשעה תשע בערב, כשהרה"ק חוזר שוב ושוב "בשעה תשע", "בשעה תשע", וזאת על מנת למנוע את שובו של רבינו זי"ע לחיפה בשעות מאוחרות בלילה, שאז היו הדרכים בחזקת סכנה. משיצאנו מחדרו היום ועוד נגתהינו מעט בחדר סמוך, רץ לעברנו שוב הגבאי ואומר לנו כי הרה"ק ציווהו לאמור לנו כי אפילו אם רבינו זי"ע יקדים את בואו יפסיק את עריכת השולחן לכבודו. ומיד הודענו טלפונית לחיפה על שעת הביקור.

השמועה כי רבינו זצוק"ל עומד להגיע אל הרה"ק מבעלזא עשתה על בינתים כנפיים, והמונים רבים הגיעו תל אביבה. בשעת עריכת שולחנו שאל הרה"ק מבעלזא את משמשו מספר פעמים, נו, נו, כשהוא מצביע לעבר שעונו, האם השעה כבר תשע, ואכן בדיוק בשעה זו סיים את עריכת השולחן. בשעה

היה אומר שכל הנהגה שנוהג כתוב בספרים, ורק צריך למצוא היכן זה כתוב.⁷

הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה: פעם הניח ידיו על ראשו ולא ידע האם נתחייב בנט"י, ושאל את הגבאי אם נגע בשערות או לא, משום שהקפיד לא ליטול סתם את ידיו, ואפילו שנטל ידיים פעמים רבות במשך היום⁸.
מרן שליט"א: כי מובא בגמ' (ראה חגיגה יח, ב) שמי שנוטל את ידיו ללא סיבה, הרי זה מגסי הרוח.

*

הגאון בעל ה'קהילות יעקב' זצ"ל

גאב"ד קרית הבעש"ט: השבוע הוא גם היארצייט של הגאון הסטייפלר זצ"ל. יש מכתב ממנו שלא יעשו בדיקות רנטגן, וכותב שאם הוא היה עושה זאת היה יכול למצוא הרבה מחלות, ואם אין עושים לא מוצאים והקב"ה עוזר.
מרן שליט"א: מרן אדמו"ר זי"ע גם אחז כן"ט.

מלך, שהי' קשה לו למה אמר מלך, אמנם הלא מבואר מאן מלכי רבנן. הרה"ק משינאווע שאל לו פ"א אם אמת שאביו הרה"ק מסאנזא אמר לו שיתפלל בתוך הסידור, אמר אין, אמר ע"ז הרה"ק משינאווע, על מה דכתיב במגילת אסתר קאפיטל ט' פסוק כ"ה אמר עם הספר, שמתפללין בתוך הסידור, ישוב מחשבתו הרעה, ע"כ.

⁷ מרן זי"ע מוסיף זאת בשיעור חורש"י.

⁸ ראה 'בקדושתו של אהרן' עמ' י: כבר בגיל צעיר התבלט (הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע) נוסף על התמדתו העצומה בתפיסה חדה ובחריפות יתירה. בהיותו ילד כבן חמש, אמר פעם זקינו מרן מהר"י לאביו מרן מהר"ד: בנך שאל אותי שאלה, שהיא מעין קושיותיו החריפות של הרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע.

וראה מה שסיפר הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, גאב"ד חוג חת"ס ב"ב בספרו 'רשומים בשמן' ע' ר"נ: שח לי הגה"צ רבי מאיר קרליץ זצ"ל: "באחד מישיבותיה של מועצה"ת, וכשנטלו פסק זמן, רווח להתבונן בין דיון אחד למשנהו, בענייני השעה הנחוצים העומדים על הפרק, התפתחה שיחת חולין של ת"ח, ותחת אחד השיחים, שחו בגדולתו של מרן הרה"ק המהר"א מבעלזא זי"ע, ובין הדברים, שאל אחד מראשי הישיבות את הנוכחים: "אמת, גדול הרב מבעלזא בקדושה ובטהרה, בצדקות ובפרישות, אך מה כוחו בידיעת התורה?" בחדר נכח בין הרבנים וראשי הישיבות, גם הגה"ק שר התורה מטשעביץ זי"ע, שהיה כל אותה העת יושב ודומם. לפניו על השולחן גמרא מס' חולין. כשנשאלה השאלה על דבר גדלותו של מרן הרה"ק המהר"א בתורה, נקט הרב מטשעביץ את כרך הגמרא בידי, והכריז במלוא פיו: "העדותי בפניכם על הרב מבעלזא, שבימי עלומי שחתי עמו בדברי תורה, והוא ידע ושלט בש"ס כולו, ובכל ארבעה חלקי השו"ע".

⁹ ראה 'י"ג אורות' ח"ב עמ' שטז: במעללי יתנכר נער וכבר בילדותו היה רבינו (הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל) עילוי גדול בגפ"ת, עד שזקינו רבינו מהר"י צוה לו בבחרותו שיכתוב הערות על הספר קצות החושן. וכדי לקיים ציווי זקנו, כתב רבינו כמה הערות בספר הקצות שלו. [בסוף ס' "תורת מהר"א" ישנם גרגרים אחדים במה שהקשה רבינו מהר"א על דברי הקצות החושן].

¹⁰ ראה 'בקדושתו של אהרן' עמ' קנח: מרן (מהר"א מבעלזא זי"ע) בעצמו אמר תמיד: אינני פרומער. אם תלמדו תראו שהכל כתוב.

¹¹ בספר בקודש פנימה (שער הקדושה פ"ב): פעם נוספת נוכחתי לראות שמרן נוטל ידיו רק כשזקוק לכך. כי אירע פעם שמרן בשבתו בחדרו נגע בידו במצחו, והיה לו ספק אולי נגע בקצה שערות ראשו, עצר מרן והמשיך לאחוז את ידו באותה תנוחה. אני שהייתי אז במטבח שעל יד חדרו, ולפתע הנני שומע את מרן קורא לי בשמי. כשנכנסתי ביקש ממני שאבדוק לנכון האם ידו נוגעת בשערו. כך היה מרן מרוכז בכל עת ורגע בענייניו, כששום זיכרון לאיבוד.

¹² ראה 'שפע חיים' דרשות חורש"י פרשת תצוה תשמ"ב: אמרתי כבר כמה פעמים, שכל ההמצאות החדשות שבאו לעולם, כמו

גם החזו"א אמר שכל מה שזכה, היה זה בזכות הכיבוד אם שלו...

מרן שליט"א: החזו"א הלך לבקר את אמו בכל יום¹³. ב'יערות דבש' (ח"ב דרוש ב) מבואר הטעם שהישועה בפורים באה דווקא ע"י אסתר כי לא היה לה אב ואם, וממילא לא פגמה בכיבוד אב ואם, וכן יצאה מבנימין שלא היה לו אב, וממילא גם לו לא היה פגם בכיבוד אב¹⁴.
הרז"ל בן הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה: אשרי מי שלא חמאן (קידושין לא, ב)...

מרן שליט"א: מרן ה'דברי חיים' אמר להגאון גאב"ד ראדומישלא בילדותו, ג' דברים: א. שלא ללמוד שפת הגויים. ב. לכבד את אמו, ששלמה המלך זכה למלכות מפני כיבד מאוד את אמו. ג. שיתפלל מתוך הסידור¹⁵. יש שמוסיפים שגם אמר לו ללמוד הרבה ר"ן¹⁶.
הרה"ק מבעלזא היה מתמיד גדול, כבר בצעירותו¹⁷.
גאב"ד קרית הבעש"ט: הוא כתב הערות על ה'קצות'.

האלשיץ וראיתי את בנו הרה"ק מהר"א כיצד היה עומד לפני אביו באימה ויראה וחיכה למוצא פיו בחיל ורעדה, וכשהיה מזכיר את אביו היו כל אבריו מרתתין, וקיים 'איש אמו ואביו תיראו' כמצוותה באופן שלא יצויר.

¹³ ראה 'כאיל תערוג' ויגש תשע"ה מה שסיפר רה"י הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, שיהודי אחד סיפר לו שה'חזון איש' זצ"ל הלך בשמחת תורה, וכולם הלכו אחריו, וילד אחד שאל את אביו: למה כולם הולכים אחריו? וכי הוא לא יודע את הדרך לבד? ... 'החזון איש' שמע את זה, וקרא לאביו של הילד ואמר לו: תאמר לבנך, שזה בזכות מצות כיבוד אב ואם שקיימתי. והוסיף הגרא"ל זצ"ל, שהחזון איש כיבד מאד את אמו, ואני זוכר שהיה עולה כל יום! ומשוחח אתה חצי שעה על דא ועל הא, ואפילו לפני סליחות! עכ"ד.

¹⁴ זל"ק שם: והנה בכיבוד אב ואם אמרו חז"ל (קידושין לא ע"ב) אשרי מי שלא חמאן, והיינו כי כבר אמרו (שם) כי אי אפשר לקיים מצות כיבוד כראוי, ולא יגיע אדם עד תכליתה בכל דקדוקיה, אמנם אם אין לו אב ואם, והוא מצטער על זה שאין לו אב ואם כדי לקיים מצות כיבוד, א"כ יש לו שכר מה' כאילו קיימה בתכלית הקיום ותכליתו של המצוה בלי חיסור כלל, לכך אמרו אשרי מי שלא חמאן.

והנה כל כחו של עמלק מזרעו של עשו, הוא זכות של כיבוד אב ליצחק, שמאוד נהג בו כבוד כנודע (ילק"ש ח"א רמז קט"ו), וא"כ מי שיבוא לבטל זכותו וכוחו, צריך שתהיה לו גם כן מצוה זו של כיבוד בלי פקפוק, ומי הוא זה גבר שיש בידו מצוה זו בשלימות, ומי הוא מפשע ולא יהיה פוגם בכבוד אביו בכל דהוא, עד שבאתה הדסה אסתר שאין לה אב ואם כלל, והיא היתה תמיד מצטערת שלא היה סיפוק בידה לקיים מצות כיבוד, אם כן יחשב לה לצדקה כאילו קיימה אותה בתכלית השלימות, וא"כ יש בידה ג"כ מצות כיבוד לקום נגד זרעו של עשו, ולכך להכניע להמן - בנו של עשו שזכות כבוד בידו - הוצרך אסתר, שהייתה יתומה מאב ואם, וזהו שאמר הקב"ה, אתם אמרתם יתומים היינו ואין אב, רוצה לומר שתמה זכות אבות, הגואל שאני מקים תהיה אסתר, שעל ידי כך שאין לה אב ואם, תנצח להמן, ע"כ, עיי"ש עוד בארוכה.

¹⁵ ראה 'שיח זקנים' ח"א, ע' ש"ם: סיפר לי הרה"ג ר' אלחנן האלפערן (שליט"א): שמעתי מזקיני הגאון מראדימישעל זצ"ל כשהיה קטן הי' ילד שובב. וב"א הי' רץ בחדר שישב הרה"ק מצאנז, והי' אז בן ח' ואחז אותו הרה"ק מצאנז ושאל לו יונגעלע וואס לערענסטו, אמר תקפו כהן, שאל לו קושיא ענה לו תי', אמר גוט. ובשנה האחרת הי' ג"כ שאחז בו ואמר לו יונגעלע אני רוצה לומר לך ג' דברים.

א', שלא תלמוד לכתוב אפי' אידיש, כי שמעתי אומרים שיש לך מח טוב, וזה מטמטם המת. ב', תתפלל בתוך סידור. ג', תציית לאמך, שלמה המלך ציית לאמו ונעשה מלך. כשנתמנה לרב (בחיייו של הרה"ק הנ"ל), אמר עכשיו הוא מבין מה שאמר לו

גאב"ד קרית הבעש"ט: הוא ערך חשבון שאפשר ללמוד שתיים עשרה שעות ביום...
הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה: הוא גם עשה חשבון שאפשר לגמור ש"ס וש"ע בחמש שנים...
מרן שליט"א: שמעתי מהגאון הרב זולטי זצ"ל, שבישיבת חברון לא יכלו להיכנס לישיבה ללא שיתחייבו לסיים ש"ס בכל שנה, דהיינו ללמוד ז' דפים ביום, ובחור חלש פעם בשנתיים...
גאב"ד קרית הבעש"ט: גם בספרו 'קריינא דאיגרתא' וכן בספרו 'חיי עולם' יש דברים יפים מאוד. ומזכיר שם הסיפור עם הילד הפלאי שידע כל התורה (ה"ה הרה"ח ר' ישראל משה מנדל שליט"א מפעיה"ק).
 הוא היה אומר שכל היראת שמים שלו זה בזכות הספר 'עמק תפילה' של הרה"ק מטשערקאס זי"ע. הוא היה הסנדק שלו.^א
הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה: אביו חשש לתת לו את השם בברית, כיון שהגה"ק מהורונסטויפל אמר הברכות, והוא רחש לו כבוד רב ומרוב פחד לא אמר את השם, ולכן נתן ר' מוטלע לכד את השם על שם זקיניו הרה"ק מטשערקאס זי"ע...
מרן שליט"א: ידוע שהיה הולך למקוה בשבת, גם חמה, ולא היה מתנגב.^ב
הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה: הסטייפלער אמר לחזו"א שבכל דבר ישמע לו, חוץ מאם יאמר לו שלא לילך למקוה בשבת...
גאב"ד קרית הבעש"ט: גם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל היה הולך הרבה למקוה.

הרנטגן וכדומה, באו מכח הסט"א, מצד הטומאה ומלאך המות, אף שיש סוברים שעל ידי ההמצאות הללו מגלים את המחלות ויכולים להציל חיים... היום הולכים עם המצאותיו של מלאך המוות, וכשמרגישים חולי וכאב, רצים קודם לעשות רנטגן, ולפי זה קובעים איזה מחלה יש לו. האנשים לא מבינים שבעצם הליכה זו וגילוי המחלה גורמים להרעת מצב החולה, כי אם יודעים את חומר המחלה כבר זקוקים לנס גלוי ולרחמים מרובים, וכן לצדיקים קדושים ונשגבים שבכוחם להחיות מתים, ונס כזה, כאמור, קשה לפעול. אילו המחלה היתה מוסתרת ולא היו יודעים את חומרתה, היה קל יותר להשפיע רפואה.
^ב ראה בספרו 'חיי עולם' ח"א פרק יב: בארצה"ק נתפרסם בשנת תשט"ו בילד בן ד' שנים שהי' מגיד על פה בש"ס וראשונים ז"ל דברים שלא שמעתן אזנו בגלגול זה כלל.
^א ראה בספר 'פה שיחתן של עבדי אבות' להגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל, ח"ב עמ' סח: הגאון הגדול והחסיד מוהר"ר יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל מסטייפל, שמבטן ומלידה נתגדל ונתחנך על ברכי הורי חסידיים, ונקרא על שם הגה"ק מהור"ר יעקב ישראל מטשערקאס זצ"ל, ובענוותנותו אמר בלשונו הטהור להגאון ר' ברוך שמעון שניאורסאהן זצ"ל ראש ישיבת טשעבין בזה"ל "אם יש בי נקודת יראת שמים, זה תודה למה שאבי ז"ל לימדני בילדותי ספר עמק תפילה, להצדיק מטשערקאס".
 בעת בואו אליו צאצאי דו"ז הגה"ק מוהר"ר מרדכי דוב מהורונסטויפל זצ"ל, קירבם וכיבדם באופן יוצא מן הכלל, באומרו שחייב הוא תודה לזקנם, שהי' הסנדק שלו (הי' בן חמש בפטירתו).
^ב ראה בספר 'אורחות רבנו' עמ' קנ"ב, שם מביא שהגרי"י קניבסקי זצ"ל היה רגיל לטבול בשב"ק לפני התפלה ואמר שהוא יותר חשוב מהטבילה בע"ש (כן מובא בשם האר"י ז"ל),

וכשלא היה יכול לטבול אמר שחסר לו עונג שבת, והיה טובל במקוה שהמים קצת חמים כדי להפיג צינתם.
 יצויין שבספר קריינא דאיגרתא (ח"א, נא) כותב הסטייפלער זצ"ל: צריך להיות רגיל מאוד בטבילת המקוה ויש לנהוג בטבילת עזרא כחובה וזה מביא את האדם לידי קדושת המחשבה וטהרת הנפש.
^ב ראה 'שפע חיים' רעד"ר פר שמיני מאמר ט"ז אות ג': ובעוה"ר בזמננו אין מדקדקים כ"כ אחר מחברי ספרים ולומדים בכל החיבורים העולים על מכש הדפוס, וישנם מחברים כאלו אשר ברי לי שאינם נוהרים בטבילת עזרא. ולדעתי הרוצה להתנהג בדרך הבעש"ט ראוי לו שימשוך ידו מלהגות בספרים כאלו, ואפילו בספרי הלכה.
^ד ראה רעד"ר האזינו תשמ"ד.
^ה ראה 'תולדות יעקב' עמ' סו: בשלהי הקיץ של שנת תרפ"ו, כשהגיע מרן הסטייפלר רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל לפרקו, הציעו לו את אחת מבנותיו של הרב מקוסובה זצ"ל, שמח הסטייפלר בהצעה זו, "הרי כל חפצי ומגמתי ללמוד תורה ביגיעה ובעמל, והנה זימן לי הקב"ה אשה כלבבי, כלילת המעלות ובת תלמידי חכם אמיתי". הרהר הצדיק בינו לבין עצמו "אמנם אמרו חכמים שהנושא אשה צריך לבדוק באחיה, אך מה לי לבדוק במקרה זה, הן כל אחיה תלמידי חכמים אמיתיים, ובראשם הגאון רבי ישעיהו קרליץ החזון איש, מה' היה הדבר והוא בבחינת רצון יראי יעשה... אלא שמכיון ואסרו חכמים לישא את האשה עד שיראנה, נקבע שיתראו באכסניה אחת על אם הדרך בין ביאלסטוק לויילנא..." הן נסיעה ארוכה לפני, ותורה מה תהא עליה? חשב הסטייפלר לעצמו, על כן החליט ללמוד ברציפות שני ימים ולילות וביום השלישי יצא לדרוכ, כשאת זמן הנסיעה ניצל למנוחה ושינה.

לאפות מצות מחוץ לירושלים ועלה לאוטובוס וראה שיושבת אשה לפניו, באופן שלא יכל לשבת במקום אחר, ואמר כי להקפיד שלא לשבת אחורי אשה עדיף מלאפות מצות, ולא נסעי.¹⁰ רבי דוד הקפיד לאפות מאשין מצות.

גאב"ד קרית הבעש"ט: בשנים עברו היו הרבה שאלות במצות עבודת יד, ולכן היו שהעדיפו לאכול מאשין מצות. הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל סיפר על יראת החטא של רבי דוד, שפעם באמצע הברכה על ארבעת המינים, ראה שנפל מההדס באופן שנפסל לברכה, ובכה בכי תמרורים על שנכשל בברכה לבטלה, וככל שניסו להרגיע את רוחו ולדבר על לבו לא הצליחו, ומאז בכל יו"ט סוכות, היה נזכר ממכשול זה שקרהו, והיה בוכה ללא הפוגות.

אודות גדולי ליטא וחסידות

גאב"ד קרית הבעש"ט: הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל אמר שהוא יכול למלא חביות של יראת שמים מסעודה שלישית אצל מרן זי"ע.¹¹

הרב ווילנר זצ"ל אמר, שבכל ליטא לא ראה גדול באותו שיעור קומה כמו הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל.

את 'תנור ראשון' כדרכו. אך להוותו כשהגיע האוטובוס הבחין רבי דוד שהמושב שמאחורי הנהג כבר תפוס, ואם כן נמצא שכל האוטובוס כולו נפסל לנסיעה, אף שהיה רובו ריק לגמרי בשעה מוקדמת כזו.

הוא נאלץ עתה לעמוד בהמתנה ארוכה נוספת בתחנה עד שיגיע האוטובוס הבא ויימצא בו מקום המושב שמאחורי הנהג פנוי.

המלווה שהתלווה אל רבי דוד בדרכו חשש והתיירא שמחמת האיחור עלולים הם להפסיד את שעת פתיחת המאפייה ולזכות בתנור ראשון, הוא שאל אפוא את רבי דוד, אולי ניתן פעם אחת לוותר על 'חומרת הידור' זו ולעלות כך על כל אוטובוס שיבוא, שהרי מפסידים הם כבר את כל המצות של 'תנור ראשון'!

חיך רבי דוד ואמר, המטרה איננה מקדשת את האמצעים!... עדיף לי לאכול מצות רגילות ללא ההידור של 'תנור ראשון', ולא ליפול חלילה בפגם העיניים, ולהילכד ברשת שפורש היצר הרע לחטוף את העיניים של איש ישראל קודש!

"בכל שנה אוכל אני מצות מהודרות של 'תנור ראשון', והשנה אוכל מצות מהודרות של 'שמירת העיניים'."

המתין אפוא רבי דוד עוד שעה ארוכה בתחנה, עד שהגיע 'אוטובוס כשר' שניתן לשבת בו מאחורי הנהג כמנהגו בקודש! למותר לציין שלא הפסיד רבי דוד באיחורו באותו יום ולא כלום, ובאורח פלא לא הגיע אף אדם באותו יום בבוקר אל המאפייה, ועל אף שהגיע רבי דוד בשעה מאוחרת ביום זכה הוא לקבל את המצות של 'תנור ראשון', וכד"א (תהלים קמה, יט) "רצון יראיו יעשה!"

¹⁰ מתוך הספר ר' אלה - תולדות רבי אליהו לאפיאן זצ"ל: בעת ששהה רבינו בבית ההבראה של ועד הישיבות בנתניה, פנה אליו פעם רבי שרגא שטינוביץ, אחד מתלמידיו: אולי ניכנס לסעודה שלישית לבית מדרשו של האדמו"ר מקלויזנבורג. רבינו הביט בפליאה על המציע, כרוצה לומר מה לנו ולהווי החסידי. אמר לו ר' שרגא, רבי משה אהרן (הכוונה לרבי משה אהרן שטרן זצ"ל, לימים המשגיח דקמניץ מחשובי תלמידי רבי אליהו) אמר לי, שאפשר לקבל אצלו חיזוק לתורה ויראת שמים. אמר רבי אליהו, אם רבי משה אהרן אמר, מיד נלך. והלכו בצוותא לסעודה שלישית לשמוע שיחתו של הרבי. כשחזר רבינו לקמניץ, הודה לרבי משה אהרן על הדרכתו, ואמר: נכון, נוסף לי חיזוק מהרבי מקלויזנבורג. לשנה אחרת כששהה בבית ההבראה מסר שיחה לבחורים, בגמר השיחה אמר: נו, עכשיו התחזקנו ביראה, הבה נסיף על עצמנו יראה נוספת וכולנו יחד נלך לשמוע את שיחת האדמו"ר מקלויזנבורג. וכולם הלכו בצוותא וישבו שם עד שעה מאוחרת.

הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה: החזו"א אמר עליו, הוא לא שומע טוב אבל העולם עוד ישמע ממנו.¹² הסטייפלר מעולם לא רחץ עם בורית מפני שאלה בהלכה שהיה לו בזה, וכן היה הולך למקוה קודם שכתב אחד מחיבוריו.

גאב"ד קרית הבעש"ט: הרבה מופתים נתחוללו על ידו. הוא לא הסכים לקרוא פתקי אזכרות שכתבו נשים. גם בעניין דיבור לפני בית יעקב אלו הנשים היה מחמיר, ופעם התיר להגרא"ל שטיינמן זצ"ל לדבר לפני נשים רק בתנאי שיהיה מאחורי מחיצה ובחושך. **הרז"ל בן הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה:** הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל הורה למגיד מישרים הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל שלא לדבר לפני נשים, כי ליצה"ר יש כוח חזק לגבור על האדם אפילו בשנים המאוחרות. ואמר לו, שיודע על מאן דהוא שהיצר הרע לכד אותו ברשתו בהיותו כבן שבעים.

הגה"צ רבי דוד בהר"ן זצ"ל

הגה"צ אב"ד ק"צ טבריה: השבוע חל היא"צ של הגה"צ רבי דוד בהר"ן זצ"ל. מסופר עליו שפעם נסע

וכן, אחר שתי יממות של עמל ויגיעה בתורה עלה לרכבת ותפס את מקומו. לפתע קפץ הצדיק ממקומו כנשון נחש, "הלא ספסלי הרכבת מרופדים הם, ומי יודע אם אין הם עשיים שעטנז חלילה" הרהר הסטייפלר בחדרה, מחמת הספק נשאר עומר על רגליו במשך כל הנסיעה כשהוא משנן את תלמורו בעל פה.

כשהגיע רבנו אל מקום הפגישה בשעה היעודה, המתין זמן רב, אולם המדוברת שהיתה אמורה לבוא יחד עם אחיה הגרול, הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל, בוששו מלבוא משום מה. כשראה רבנו שהשעה מאוחרת החליט לעלות על יצועו לישון, מיד קרא קריאת שמע שעל המיטה וברך את ברכת המפיל בשם ומלכות, ושכב לישון... לא הספיק הצדיק להרדם והנה הודיעוהו כי המדוברת ואחיה הגיעו, "הלא עתה ברכתך את ברכת המפיל ואין להפסיק בינה לבין השניה, ומה אפוא אעשה" הרהר רבנו לעצמו, בליט ברירה רמו רבנו לאחיה של המדוברת שברך את ברכת המפיל, ועל כן הוא יישן מעט, ואחר כך יקום ויפגש עימם כפי שסוכם... וכן היה...

¹² ראה בספר 'יפה שיחתן של עבדי אבות' שם: הגאון הצדיק החזון איש זצ"ל אמר לאחותו, בעת שנשתדכה להגה"צ מסטייפל זצ"ל אם כי הוא קשי השמועה, אבל עוד ישמעו ממנו בכל הארץ.

¹³ הסיפור באריכות היה כדלהלן: בסדרי אפיית המצות של פסח, היתה לו לרבי דוד חומרה ישנה מקדמת דנא, להשתמש בחג הפסח אך ורק במצות שנאפו בתנור ראשון בלבד, שכידוע יש בהם יותר הידור משאר המצות.

לצורך כך היה עליו להופיע בשערי מאפיית המצות בשעה מוקדמת מאוד, כדי 'לתפוס' את תחילת היום במאפייה, ולקבל את מצותיו מאפיית 'תנור ראשון' שביום כדרכו.

המאפייה ממוקמת היתה באזור התעשייה שבשכונת 'גבעת שאול', ולכך היה על הצדיק לעשות את דרכו בשעה מוקדמת מאוד משכונת 'שערי חסד' הרחוקה עד גבעת שאול. האוטובוס היחיד שקישר בין שתי השכונות הללו היה קו מס' 11, שהתחבב בין שכונות רבות ובין היתר הגיע גם לגבעת שאול.

אולם, היתה לו לר' דוד 'חומרה' מיוחדת במצות שמירת העיניים, שהיה נוהג סלסול בעצמו בכל פעם שעלה לאוטובוס, להתיישב במושב שמאחורי הנהג בדווקא! - מכל מושבי האוטובוס הרבים לא מצא לו רבי דוד מקום מהודר ומתאים לשיבה כי אם מאחורי הנהג בלבד, שם לא ניתן להיכשל בישיבה 'מאחורי אשה' וכיוצא. ובאם הבחין שאותו מקום שאחורי הנהג כבר תפוס, היה ממתין להאוטובוס הבא...

והנה באותו בוקר השכים רבי דוד והזדרז להגיע אל תחנת קו 11 עם שחר, כדי להגיע במהרה אל המאפייה, שם יוכל 'לתפוס' לו

שהוא זוכר שמרן זי"ע אמר לו שיעור שעוד שמע בבריסק. **גאב"ד קרית הבעש"ט:** פעם ערך מרן זי"ע טיש בחוה"מ סוכות בארה"ב, והיה שם יהודי מבני ברק, וביקשו מרן שיספר כמה עובדות על החזו"א, וסיפר. והתבטא אחד הנוכחים שזה חידוש שגדול מבני ליטא יחולל מופתים כאלו, ואמר אז מרן, שיהודי שלומד תורה לשמה אין בזה שום חידוש שבכוחו להפליא מופתים, החידוש היה אם לא היו מספרים ממנו מופתים כאלו...
הרמ"ד מוטצען: גם משפחת גריינמן מוצאם מחסידי'שע משפחה.
מרן שליט"א: רבים מבני ליטא כיום מקורם מהחסידים.

מרן שליט"א: סיפר לי הגאון רבי אברהם יפה שלזינגר שליט"א על רבו הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שכאשר הזכיר רבי חיים "רבי" סתם ידעו שכוונתו למרן הדברי חיים. הוא ידע את הספר דברי חיים בע"פ ישר והפוך, ובשיעוריו הזכיר כמה פעמים מדבריו הק"ט.
 עוד סיפר, שהגר"ח אמר שאם קורה לו שאינו מספיק להכין שיעור, הוא מעיין בדברי חיים וכך יש לו מה לומר... וזה רבותא כי הדברי חיים נכתב בקיצור ובלשון קשה...
 הרב מבריסק בספרו 'בית הלוי', כותב ממש כמו חסידי'שע ספר, וידוע שהיה לו קשר לשינאוואל.
הגרמ"מ: הייתי אצל אחד מרבני בית בריסק, ואמר לי

בוערים בידיהם. גם סבא היה בין היוצאים שחרדו לקראת האורח. חזקה על סבא אשר לא החזיק דבר מלבד תורה ויראת שמים, כי אם יצא לקראת אותו צדיק אין זאת אלא שהיה משכמו ומעלה. ועל כן, סיים הגרי"ז, אני חסיד שינאוואל.
 כן היו הבית הלוי והרה"ק משינאוואל נופשים יחדיו בעיירת המרפא קרעניץ. כמצויין בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' י"ט), ויעו"ש מעשה פלא שארע שם במחיצת הרה"ק משינאוואל זי"ע.
 בספר 'פאר הדור' (ח"ד) מסופר על החסיד הנודע רבי משה אהרן בוים זצ"ל שהיה קרוב מאוד אל החזו"א, והיתה לו קרובת משפחה בפריז שהיתה חשוכת ילדים וחלתה מאוד, ואמרו הרופאים שעליה לעבור ניתוח למען בריאותה לא תוכל להיושע בזש"ק. כתב רבי משה אהרן קוויטל ובא אל החזו"א. ולשאל החזון איש מדוע נותן לו קוויטל, סיפר רבי משה אהרן, שבפולין היה פועל ישועות גדול ה"ה הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטיניץ והיו באים אליו להיושע מכל המדינה. כשנפטר, חיפשו היהודים ממלא מקום והחלו ללכת אל הישועות מלכו' מקוטנא. הוא לא הבין מדוע בחרו בו אבל התחיל לקרוא קוויטלעך ויצאו מתחת ידו הרבה מופתים. אמר רבי משה אהרן, הרבי שלי היה הישמח ישראל' והייתי שם כשסיפרו לו על המופתים שהחל הישועות מלכו' להראות, והגיב, נו, א"כ זו הוכחה שניתן לקרוא קוויטלעך מכח התורה לבד. א"כ גם החזו"א יכול לקחת קוויטל. הבית החזו"א אל תוך עיניו ולקח מידו הקוויטל. כיוון שכך נעמד רבי משה אהרן על רגליו כנהוג. שאל אותו החזו"א מדוע הוא עומד, והשיב שכאשר שאלו ב'אורים ותומים' היה צריך לעמוד. אמר החזו"א, א"כ אף הנשאל באורים ותומים היה צריך לעמוד, ונעמד אף הוא. הסתכל החזו"א בקוויטל כעשר דקות. פניו האדימו והיה נראה בדבקות ממש. לאחמ"כ הורה שלא לעשות את הניתוח והיא עוד תזכה לזרע של קיימא, ואתה סע לירושלים לרבי נחמן סופר ותזמין ממנו עשר מזוזות כשרות ושלח לה לפרז שתחליף המזוזות בביתה. ונודע מאוחר יותר שהיתה צריכה לביתה בדיוק עשר מזוזות, וכמובן שדבריו התקיימו במלואם.

ראה מה שסיפר הגרא"י שלזינגר שליט"א גאב"ד גענף למרן שליט"א (בצילא דמהימנותא, שלח תש"ע): אני למדתי בחברון אצל הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל והיה לנו חבורה על זרעים אצל הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ואצל רבי חיים זצ"ל כשאמר סתם רבי ידענו שכוונתו ל'מרן הדברי חיים'. הוא ידע את הספר דברי חיים בע"פ ישר והפוך... כשאני אומר שיחה בישיבה ליטאית ואני רוצה להזכיר איזה ווארט חסידי מהנועם אלימלך וכיוצ"ב, אזי אני מקדים להם כי הנה מרבי חיים שמואלביץ זצ"ל אתם בודאי אוחזים, והוא כשהיה אומר סתם רבי התכוון למרן הד"ח מצאנז זי"ע, והוא אמר שבאם היה כוחו היה עושה חיבור על הנועם אלימלך כמו שהב"י עשה על הארבעה טורים, וכעת תשמעו ווארט מהנועם אלימלך...
 וראה בגליון בצילא דמהימנותא (ואתחנן תשע"ו) מה שסיפר הגאון רבי בנימין פינקל שליט"א למרן שליט"א: אבינו (הגר"ר אריה) זצ"ל היה דבוק מאד ברבו הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, והוא אמר דרבו בלימוד היה הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל, רבו במוסר היה הגאון רבי ירוחם זצ"ל, ופעמים כשהזכיר ממרן הדברי חיים גם היה קורא לו 'רבי'... פעם הוא מסר שיעור שלם על דברי חיים.
 בספר יפה שיחתן להגר"א היילפרין זצ"ל (אות רמז): ידוע שבעת שהגאון בעל בית הלוי מבריסק זצ"ל היה בשינאוואל כאורח נוטה ללון, היה הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאוואל זצ"ל באמצע התפלה ולא היה יכול להפסיק, והושיט לו ספה"ק נועם אלימלך לעיין בו. אח"כ אמר הבית הלוי זצ"ל להרה"ק משינאוואל זצ"ל, הלא הספר הזה כולו לצדיקים. ואמר זאת בענוות חן כאילו אין שייך לו. והשיב הרה"ק ר' שמחה יששכר בער מציעשינוב זצ"ל, הרי הנועם אלימלך מחזיק כל יהודי לצדיק, א"כ גם כהדר"ג בכלל, שהספר נועם אלימלך משתייך אליו.
 עוד מסופר בספר גדולי הדורות: "אני חסיד שינאוואל" אמר פעם מרן הגרי"ז מבריסק בחיזוק לאחד מבאי ביתו שנמנה על חסידי צאנז. לתמיהתו של האיש סיפר לו הגרי"ז: כשהגיע רבי יחזקאל משינאוואל לבריסק, יצאו בני העיר לקראתו כשלפידים

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הרה"ח ר' אברהם יעקב יהודה נוסנצוויג הי"ו

גבאי בית מדרשנו במאנסי

לע"נ אביו היקר, דמות מופת של דבקות
בצדיקים, עמד לימין צדיק במסירות נאמנה,
רודה צדקה ועשה חסד בכל עת, מוותיקי
ופארי עדתנו הק',

הרה"ח ר' אהרן יהושע ז"ל

בן מוה"ר יעקב יהודה ז"ל

נלב"ע ביום כ"ז מנח"א תשע"ו, תנצב"ה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
הרה"ג ר' ירמיה טעסלער הי"ו

אב"י בוזיליאמסבורג

לע"נ אביו היקר, איש אמונו של כ"ק מרן זי"ע
אות להתבטלות חסיד לרבותיו, עמד לימין
צדיק כ"ק מרן זי"ע במסירות נאמנה אין קץ,
הרבה להביא מזור לאחיו, שמו הנעלה יזכר
לעד בדברי ימי הקמת בית צאנז על אדמת
ארה"ב

הרה"ח ר' ברוך בן מוה"ר שלמה ז"ל

נלב"ע ביום שב"ק פר' ראה

כ"ה מנח"א תש"פ, תנצב"ה

הצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

מזלא טבא וגדיא יאה

אוצר ברכות נלהבות מעומק הלב שגורות, קדם האי גברא רבא ויקירא, איש האשכולות ורב
דעה ותבונה, צנא מלא ספרא וחרוף ובקי טובא, מלא זיו ומפיק נוגה, תהלתו בקהל חסידים,
מוכתר בכתר תורה ובכתר שם טוב, ויהי דו"ד לכל דרכיו משכיל וה' עמו, שפתותיו שושנים
ופה מפיק מרגליות, שמו הטוב מפארים בהילולים, אהוב וחביב ונחמד ונעים, מפליא לעשות
מעשי חסד כבירים לכלל ופרט בהצנע לכת, לו יאתה כל שבחין וקילוסין, ה"ה

הרה"ג ר' דוד הלוי רובינשטיין שליט"א

רב ביהמ"ד מגדנות אליהו בירושלים עיה"ק

בן הגאון הגדול רבי אלטר אליהו זצ"ל גאב"ד אנטוורפן

וחתן הגאון החסיד רבי אלי' שמואל וינד שליט"א דומ"צ קהל מחזיקי הדת

לרגל השמחה השרויה במעונו גילה ורינה מנת חלקו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת אירוסין הבן הבה"ח המו"מ בתוי"ש החבר משה נ"י

מחשובי תלמידי ישיבה"ק מתיבתא דברי יציב בחיפה

עב"ג בת קדושים הכלה תחי'

בת כ"ק הרה"צ רבי דוד מאסקאוויטש שליט"א האדמו"ר משאץ אשדוד

ותערב ברכתנו שקול ששון ושמחה ישמעו לעד במעונו מתוך הרחבת הדעת וכל מילי דמיטב, אך טוב
וחסד ירדפוהו כל הימים, והבית בהבנתו יבנה על אדני התורה היראה והחסידות בדרך ישראל סבא

המברכים בהערכה - חברי ההנהלה

סג ג"א מצטרפים לברכות מעומקא דליבא: חברי מערכת בצילא דמהימנותא - מכון עץ החיים

גליון זה נדבת
ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הרה"ח ר' יהושע ליברמן הי"ו
אב"י באלעד

לרגל השמחה השרויה במעונו בפז"ט
שפחת היכנס בנו כמר יעקב צבי נ"י
לנועם עול תורה ומצוות

ובברכת מזל טוב
לאביו הרה"ח ר' אשר זעליג הי"ו - אלעד
לחותנו הרה"ח ר' משה פריזנט הי"ו - פעיה"ק

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

השמחה תתקיים אי"ה ביום א'
באולמי ויזניץ רחוב יוסף קארו אלעד

גליון זה נדבת
ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הרב יחזקאל פאלאק שליט"א
בן כ"ק האדמו"ר מבערגסאז זצ"ל

לרגל השמחה השרויה במעונו
שפחת אירוסי בתו הכלה תחי'
עב"ג הבה"ח המו"מ בתוי"ש בנש"ק

כמר אשר אנשיל נ"י
בן הרה"ג רבי יוסף מאיר פאנעט שליט"א
במזל טוב ובשעטומ"צ

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת
ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הרב אהרן יעקובוביץ הי"ו
אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו
שפחת הולדת הבת תחי'
במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב
לאביו הג"ר גדליה שליט"א - רא"כ מעלי דשבתי
ולחותנו הג"ר ישראל הלוי פולק שליט"א
יור בלאון פרוה לצפא

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת
ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הר"ר עוזר ישראל וימר הי"ו
אב"י באלעד

לרגל השמחה השרויה במעונו
שפחת הולדת הבן נ"י
במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לאביו
הרה"ח ר' נתן הי"ו - פעיה"ק

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת
ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הר"ר חיים אלישע סוקסובסקי הי"ו
אב"י ברחובות

לרגל השמחה השרויה במעונו
שפחת הולדת הבן נ"י
במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב
לאביו הרב חנוך העניך הי"ו - פעיה"ק
לחותנו הרה"ח ר' יצחק חיים ליכטנשטיין הי"ו - רחובות
ולזקינו, הרה"ח ר' אהרן קליינמן הי"ו - פעיה"ק

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת
ידידיו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הר"ר יקותיאל יהודה פלדמן הי"ו
אב"י בברכפלד

לרגל השמחה השרויה במעונו
שפחת הולדת הבן נ"י
במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב
לאביו הרה"ג ר' יעקב אשר שליט"א - בני ברק
לחותנו הרה"ח ר' חיים הערש ויינברגר הי"ו - ביתר
ולזקינו הרה"ח ר' אלחנן דוב יחיאל ויינברגר הי"ו
והרה"ח ר' יעקב משה אייזנבאך הי"ו

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו האחים הנכבדים והנעלים, יקרי הערכין
 הרה"ח ר' חיים שפירא הי"ו - ירושלים - י"ד ארנון ופאנו
 והרה"ח ר' משה אהרן שפירא הי"ו - פעיה"ק
 בני הגה"ח רבי שמואל אריה שליט"א
 לרגל שמחת לבם הגדולה
 שמחת הכנסת ספר תורה
 להיכל הגדול ובית התפילה של כ"ק מן שליט"א
 שתתקיים אי"ה ביום שני ז"ך מנחם אב
 בראשות כ"ק מן שליט"א
 התהלוכה תצא בשעה 6.30 מבית משפחת
 שפירא ברחוב גארליץ 13
 יה"ר שיתקיים בהם כל ברכות התורה
 לאורך ימים ושנים טובות

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבדים והנעלים, יקרי הערכין,
 משפחת לויבער תחי
 אלפנת הרה"ג ר' פרדכי ז"ל
 לרגל השמחה השרויה במעונם במז"ט
 שמחת אירוסי הבת תחי
 עב"ג החתן המו"מ בתו"ש כמר נפתלי נ"י
 בן הרה"ח ר' חיים בורד הי"ו
 ובברכת מזל טוב לסבים
 הרב אברהם יהודה לויבער הי"ו - ירושלים
 הרה"ח ר' יצחק צבי לויבער הי"ו - פאנסי
 הרה"ח ר' אהרן בורד הי"ו - ירושלים
 משפ' רייניץ תחי - פעיה"ק, ומשפ' פולצען תחי - פאנסי
 אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
 מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,
 הר"ר מנחם מענדל קליין הי"ו
 אב"י פעיה"ק
 לרגל השמחה השרויה במעונו
 שמחת הולדת הבן הבכור נ"י
 במזל טוב ובשעטומ"צ
 ובברכת מזל טוב
 לאביו הרה"ח ר' זאב הי"ו
 לחותנו הרה"ח ר' שלמה דוד דייטש הי"ו
 ולזקינו, הרה"ח ר' אברהם יצחק צבי קליין הי"ו
 הרה"ח ר' אברהם דייטש שליט"א - משב"ק
 והרה"ח ר' יעקב שמעון שר הי"ו
 אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
 מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,
 הר"ר אליעזר וירצברגר הי"ו
 לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט
 שמחת הולדת הבן והכנסתו בבריתו
 של אאע"ה כמר צבי נ"י
 ובברכת מזל טוב
 לאביו הרה"ח ר' יצחק הי"ו - ירושלים
 לחותנו הרה"ח ר' אברהם קליין הי"ו - פעיה"ק
 ולזקינו, הרה"ח ר' אהרן ברנס הי"ו - פעיה"ק
 אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
 מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה
 ולע"ז זקינו
 הרה"ח ר' אברהם אפרים ב"ר אהרן ז"ל
 נלב"ע י' תפוז האי שתא, תנצב"ה.

מערכת 'בצילא דמהימנותא'

לקהל אנ"ש הנכבדים!

בימים אלו ניתנת ההזדמנות לאנ"ש בכל אתר, להצטרפות למעגל המנויים לבטאוננו,
 במסגרת המבצע השנתי של מערכת בצילא דמהימנותא בימי חודש אלול.
 המצטרפים עד ראש השנה הבעל"ט, יקבלו חינם את הגליון למשך חודשיים.
 כמו כן, אלו המנויים אשר עדיין לא העבירו את דמי המנוי, נא לפנות למערכת בהקדם,
 אצל מוה"ר ישראל חיים בלומנטל הי"ו בפלא' 052-7610534

ראה אנכי נתן לפניכם ברכה

כולנו זוכים לברכה הנדירה והמיוחדת למי שמתרחק מכלי הטכנולוגיה הפסולים
ברכת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א באיגרת הקודש:
"יזכו לשפע גדול בהרווחה גדולה"

את הברכה אשר תשמעו

כולנו מצייתים בשלמות להוראת "ועד רבני צאנז"
שבמידה ויש חיבור במייל וכדו' לדברים נחוצים, יהיה זאת תחת הסינון המקסימלי של 'נטפרי צאנז'.

צילום: אריאל גולדברג

ועד רבני צאנז

לשמירה מפגעי הטכנולוגיה
הבני העיר הרבנים האנונים: הר"ר אריאל, הר"ר מנחם, הר"ר חיים, הר"ר חיים

תמוז תשפ"ג

בס"ד

אל מעלת כבוד אנ"ש בארה"ק הע"י

בסייעתא דשמיא זכינו שרובם ככולם מבני עדתנו שמורים בגדרים וסייגים שקבעו גדולי ישראל בזהירות מפגעי הטכנולוגיה למיניהם, כפי שמעורר על כך כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בתדירות, וגם אלו שנצרכים להשתמש בחיבור לאינטרנט לצורכיהם הנחוצים, ריבוי גדול מהם נמצאים תחת הסינון המקסימלי של "נטפרי-צאנז" העומד תחת הפיקוח של הוועדה הרוחנית.

אמנם הדברים עדיין צריכים חיזוק, והננו בזה להודיע לכל אלו שיש להם חיבור אינטרנטי כגון מייל ו"כדומה, ועדיין איננו תחת מערכת הסינון הנ"ל, כי חובה לעמוד תחת הסינון של "נטפרי - צאנז"

וזאת למודעי כי שאר הסינונים הקיימים בשוק, כולל סינון נטפרי הרגיל, מצויים בהם מכשולות רבים ואי אפשר לסמוך על הסינון המתבצע בהם, ועל כן חוב גדול לכל אחד ואחד מאנ"ש שיש לו חיבור "אינטרנטי שיעמוד תחת הסינון "נטפרי-צאנז"

ניתן לקבל סיוע והדרכה אצל המזכיר הר"ר יהושע ליפשיץ בפלא' 050-4107888

ובוודאי שבזכות שמירת הגדרים וסייגים נזכה לשפע רב משמי מרום ונזכה לראות בישועתן של ישראל בבניו ביהמ"ק במהרה.

בברכה מרובה
רבני הועד

כ"ק מרן
אדמו"ר
שליט"א
ביסוד הועד:

"מי שרוצה
להימנות על
עדתינו צריך
לקבל מרות
ולשמע
בשלימות
לדברי הרבנים
שנתמנו לעמוד
על משמרת
הקודש בעיני
הטכנולוגיה"